

Nr 198.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående försäljning av vissa kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendomar; given Stockholms slott den 31 mars 1916.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen medgiva,

1:o

att, sedan inägorna till förra kronofogdebostället $\frac{7}{8}$ mantal Eneby nr 1 i Över-Järna socken av Stockholms län blivit delade i fem lotter i huvudsaklig överensstämmelse med uppskattningsmännens i statsrådsprotokollet omförmälda förslag, lotterna må var för sig upplåtas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar, med iakttagande därvid, att lotten nr 1 utbjudes till försäljning, först sedan antagliga köpeanbud å övriga lotter erhållits;

2:o

att fjorton uti en i statsrådsprotokollet införd tablå upptagna lägenheter må var för sig med av departementschefen tillstyrkt område från förra militieboställena Alvastra nr 1, 2, 3 och 4 om 3 mantal med lägenheten Kungsängen nr 1 samt 1 mantal Uckleby nr 2 Mellangård i Västra Tollstads socken av Östergötlands län upplåtas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar under förbehåll om rätt till väg, på sätt departementschefen föreslagit, för innehavarna av tomterna nr 1, 2 och 4 av ägofiguren nr 31;

Bihang till riksdagens protokoll 1916. 1 saml. 175 häft. (Nr 198.)

3:o

att lägenheterna Hästhagen och Tvärskogen må var för sig med i statsrådsprotokollet angivet område från förra militiebostället 5 $\frac{1}{8}$ mantal Tuna nr 1 i Rystads socken av Östergötlands län upplåtas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar samt med rätt för lägenheternas innehavare till fri utfartsväg över stamhemmanets ägor;

4:o

att lägenheterna Strömsbro, Ängstugan, Åhagen och Skogstorp må var för sig med i statsrådsprotokollet angivet område från förra militiebostället 1 mantal Rosten nr 1 i Grebo socken av Östergötlands län upplåtas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar med förbehåll om rätt till vägar, såsom domänstyrelsen föreslagit;

5:o

att fjorton med litt. B—K, M, N, O, Q och R betecknade lägenheter må var för sig med i statsrådsprotokollet angivet område från förra militiebostället 1 mantal Hulje nr 5 Södergård i Högby socken av Östergötlands län upplåtas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar samt med rätt för stamhemmanet till fri utfartsväg över lägenheten litt. Q;

6:o

att lägenheten Kroken må med i statsrådsprotokollet angivet område från förra militiebostället Stora Greby nr 1, 2 och 3 Söder-, Mellan- och Norrgårdarna om 1 $\frac{1}{2}$ mantal i Askeby socken av Östergötlands län upplåtas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar samt med förbehåll om rätt för lägenhetens innehavare till fri utfartsväg över stamfastigheten;

7:o

dels att lägenheterna Karlstorp, Kjälleberg med Norratorp, Östratorp med Sandviken, skolläraren Ahlgrens tomt och »tillökning till

Anders Jonssons tomt» må var för sig med i statsrådsprotokollet angivet område från förra militiebostället Vederslöv nr 3 Bossgård med Vederslöv nr 4 Ringagård och Vederslöv nr 6 Backagård om tillsammans $1\frac{3}{4}$ mantal i Vederslövs socken av Kronobergs län upplåtas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar med förbehåll om rätt för kronan att begagna väg över lägenheten Kjälleberg med Norratorp och med rätt för Anders Jonsson att erhålla hembud å det för tillökning av hans tomt avsedda område;

dels ock att två till samma egendom hörande områden, enligt en i statsrådsprotokollet omförmäld karta omfattande det ena ägofigurerna nr 45 och 47 samt det andra del av ägofigurerna nr 78 och 83, må egendomen fränkiljas och försäljas, det förra till Vederslövs församling för 410 kronor och det senare till arrendatorn A. Wieslander för 500 kronor under villkor,

att köpeskillingarna erläggas kontant vid tillträdet;

att köparna ensamma ansvara för de med områdenas avskiljande och lagfart å fången förenade kostnader;

samt, beträffande det förra området, att församlingen skall, där så från kronans sida påfordras, uppsätta och för framtiden underhålla lämpligt stängsel i gränsen mot kronans mark;

8:o

dels att åtta i statsrådsprotokollet omförmälda, med nr I a, II a och III a samt X—XIV betecknade lotter må var för sig med i samma protokoll angivet område från förra militieboställena $\frac{1}{2}$ mantal Virstad nr 1 samt $1\frac{1}{8}$ mantal Virstad nr 2 och 3 i Högsby socken av Kalmar län upplåtas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar;

dels ock att lotterna nr I och II med av domänstyrelsen tillstyrkta områden ävensom skiftet Flisängen må var för sig försäljas å offentlig auktion till den högstbjudande under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor;

9:o

att ett i statsrådsprotokollet omförmäلت område, sådant detsamma angives å en i samma protokoll omnämnd karta, må från kronoparken Skogsholm i Gottlands län upplåtas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar;

10:o

att, sedan förra länsmansbostället $\frac{1}{2}$ mantal Möllekulla nr 1 i Gammaltorps socken av Blekinge län blivit fördelat i nio lotter i huvudsaklig överensstämmelse med i statsrådsprotokollet omförmält förslag, lotten litt. A må försäljas å offentlig auktion till den högstbjudande under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor samt övriga åtta lotter upplåtas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar;

11:o

att elva i statsrådsprotokollet omnämnda tomter må var för sig med av domänstyrelsen föreslaget område från förra kronofogdebostället $\frac{3}{4}$ mantal Hällaryd nr 2 i Hällaryds socken av Blekinge län upplåtas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar;

12:o

dels att elva med litt. C, D, E, F, G, H, K, L, M, N och O betecknade lägenheter må var för sig med av domänstyrelsen föreslaget område från förra militiebostället Stoby nr 2 och 3 om $\frac{15}{16}$ mantal med lägenheterna Stoby nr 8, ett gatehus, och Stoby nr 9 och 16, ett gatehus, i Stoby socken av Kristianstads län upplåtas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar samt med rätt för Nils Persson till hembud å lägenheten litt. O;

dels ock att ett i statsrådsprotokollet omförmält område om 0.086 hektar må egendomen fränskiljas och försäljas till Stoby församling mot en köpeskilling av 125 kronor, att kontant betalas vid tillträdet, samt under villkor att församlingen skall, där så från kronans sida påfordras, uppföra och för framtiden underhålla stängsel i områdets gräns emot kronans mark samt ensam vidkännas de med områdets avskiljande och med lagfart å fånget förenade kostnader;

13:o

att fyra med litt. A, B, C och D betecknade lägenheter må var för sig med i statsrådsprotokollet angivet område från förra militiebostället $\frac{23}{24}$ mantal Össjö nr 4, 7 i Össjö socken av Kristianstads län upplåtas

enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar;

14:o

att aderton i statsrådsprotokollet omförmälda, å hemskiftet, mosskiftet och ängsskiftet befintliga lägenheter må var för sig med i samma protokoll angivet område från förra militieboställena $\frac{7}{8}$ mantal Revinge nr 4 och 6 samt $\frac{18}{64}$ mantal Revinge nr 3 och 10 i Revinge socken av Malmöhus län upplåtas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar;

15:o

att åtta i statsrådsprotokollet omförmälda lägenheter må var för sig med i samma protokoll angivet område från förra militiebostället $\frac{1}{4}$ mantal Bjuvstorp nr 3 i Bjuvs socken av Malmöhus län upplåtas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar;

16:o

dels att två, av ägofigurerna nr 104—106 och nr 107 bestående skiften må vart för sig från förra militiebostället 1 mantal Hoby nr 9, 10 och 11 i Västra Hoby socken av Malmöhus län upplåtas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar;

dels ock att tre till samma egendom hörande, av ägofigurerna nr 108 och 109, 110 och 111 samt 112 och 113 bestående skiften må vart för sig å offentlig auktion försäljas till den högstbjudande enligt de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor;

17:o

att tre i statsrådsprotokollet med litt. B, C och D betecknade lägenheter må var för sig med av domänstyrelsen tillstyrkt område från förra häradshövdingbostället Medby nr 1 och 2 Övre- och Nedregården om tillsammans $1\frac{1}{2}$ mantal i Bro socken av Göteborgs och Bohus län upplåtas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar samt med förbehåll dels om rätt för huvudgårdens arrendator och för innehavarna av lägenheterna litt. B och D att begagna

vattningsstället å ägofiguren nr 135, dels ock om rätt såväl för lägenheternas innehavare till fri utfartsväg över huvudgården som för innehavarna av lägenheterna litt. B och D att begagna den i samma protokoll omförmälda, lägenheten litt. C tillagda väg;

18:o

att trettio i statsrådsprotokollet omförmälda lägenheter må var för sig med i samma protokoll angivet område från förra häradshövdingbostället 1 mantal Brötegården nr 1 med $\frac{1}{4}$ mantal Hamnebacka nr 1 i Ödeborgs socken av Älvsborgs län upplåtas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar;

19:o

dels att lägenheten Kvarnhålan må med i statsrådsprotokollet angivet område från förra militiebostället $\frac{5}{8}$ mantal Strömmesäter nr 1 med $\frac{1}{8}$ mantal Soterud nr 1 och $\frac{1}{4}$ mantal Uverud nr 1 i Valbo-Ryrs socken av Älvsborgs län upplåtas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar, med iakttagande att från försäljningen undantages all rätt till vattnet i Valboån;

dels ock att det till samma egendom hörande hemmanet Strömmesäter må försälas å offentlig auktion till den högstbjudande under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor, med iakttagande att från försäljningen undantages all rätt till vattnet i Valboån samt med förbehåll om rätt för kronan till fria vägar från kronoparken över hemmanet och till erforderlig upplagsplats för virke vid ån;

20:o

att lägenheterna Norra Sakrisbäcken, Södra Sakrisbäcken, Jonstorp, Bren, Mariehov och Damhult må var för sig med i statsrådsprotokollet angivet område från förra militiebostället 1 mantal Kärne nr 1 i Grava socken av Värmlands län upplåtas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar med rätt för lägenheternas innehavare till utfartsvägar över stamhemmanets ägor;

21:o

dels att kronans andel litt. Ib av utängen Grävsta nr 3 i Tångeråsa socken av Örebro län må å offentlig auktion till den högstbjudande försälgas under de i brevet den 29 maj 1874 omförmälda villkor;

dels att lägenheterna Larstorpet litt. a, Ralatorpet litt. b, Snuten litt. e samt litt. f må var för sig med i statsrådsprotokollet angivet område från förra militiebostället 1 $\frac{1}{2}$ mantal Härvesta nr 2 och 3 i Edsbergs socken av Örebro län upplåtas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar, med rätt för August Larsson till hembud å lägenheten litt. f samt med förbehåll om vägar, på sätt domänstyrelsen föreslagit;

dels ock att de till samma egendom hörande, i statsrådsprotokollet omförmälda områdena litt. c och g må försälgas, litt. c till Erik Nilsson mot en köpeskillning av 4 kronor 50 öre och litt. g till en i samma protokoll omnämnd missionsförening mot en köpeskillning av 27 kronor, under villkor att köpeskillningarna betalas kontant vid tillträdet samt att köparna ensamma svara för de med områdenas avskiljande och lagfart å fången förenade kostnader ävensom, beträffande området litt g, att dess innehavare uppsätter och underhåller stängsel i gränsen mot kronans mark.

De till dessa ärenden hörande handlingar och kartor skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Johan Beck-Friis.

*Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 31
mars 1916.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden: HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet friherre Beck-Friis anhöll att få underställa Kungl. Maj:ts prövning åtskilliga ärenden angående försäljning av kronoegendomar eller upplåtande av lägenheter från dylika egendomar, vilka ärenden syntes böra föranleda framställning till riksdagen, samt anförde härom följande:

1:o.

[1.] Förra kronofogdebostället $\frac{7}{8}$ mantal Eneby nr 1 i Över-Järna socken av Stockholms län har varit utarrenderat till den 14 mars 1915 mot årligt arrende av 953 kronor. Då svårighet yppade sig att vid arrendeperiodens utgång erhålla arrendator till egendomen samt detta

*Eneby nr 1 i
Stockholms
län.*

förhållande syntes bero på åbyggnadernas å egendomen dåliga beskaflenhet och den därav föranledda stora nybyggnadsskyldigheten, förordnade domänstyrelsen om uppgörande av förslag till egendomens styckning för försäljning samt om egendomens skötsel och vård under två års tid till den 14 mars 1917. Sådant styckningsförslag har under år 1915 i vederbörlig ordning uppgjorts, varefter domänstyrelsen underställt samma förslag Kungl. Maj:ts prövning samt därvid överlämnat ärendet tillhörande handlingar, däribland en av extra lantmätaren N. O. Areskog år 1911 över egendomens inägor upprättad karta med beskrivning.

Av dessa handlingar inhämtas följande.

Egendomen är belägen omkring 2 kilometer från Järna järnvägsstation. Dess inägor hava en areal av 45.160 hektar, därav 35.729 hektar åker och trädgård, 5.962 hektar äng och tomter, 1.345 hektar avrösningsjord och 2.124 hektar impediment. Därjämte har till egendomen hört andel i Över- och Ytter-Järna socknars allmänning, vilken andel numera är införlivad med Sjuenda kronopark.

Uppskattningsmännen hava föreslagit, att egendomen måtte styckas i fem å kartan utmärkta lotter med nedannämnda arealer och saluvärden, nämligen:

Lottens nr	Areal, hektar	Saluvärde, kronor
I	11.300	6,420
II	8.465	4,270
III	8.062	4,400
IV	8.187	3,870
V	8.427	3,830

Enligt förslaget skulle 0.719 hektar avsättas till vägar för gemensamt behov.

Beträffande saluvärderingen av lotten nr I har domänintendenten förklarat sig anse, att, när egendomens samtliga åbyggnader vore belägna inom denna lotts område samt efter en med hänsyn till ägolottens behov verkställd ombyggnad av dessa ej obetydligt överskott av byggnadsmateriel borde kunna avyttras, saluvärdet å sistnämnda lott ej borde bestämmas till lägre belopp än 7,500 kronor.

Vid förslagets avgivande hava uppskattningsmännen framhållit, att, när Bankesta småbruksaktiebolag i samma trakt utbjöde vidsträckta till småbruk uppdelade obebyggda områden samt, enligt vad uppskattningsmännen inhämtat, blott ringa efterfrågan för närvarande rådde å dylika lägenheter, det efter all sannolikhet torde möta svårighet att erhålla köpare till de ägolotter, som ej vore försedda med hus. Då vid sådant förhållande efter eventuell försäljning av lotten nr I stora

svårigheter kunde uppstå beträffande dispositionen av övriga osålda lotter, syntes enligt uppskattningsmännens mening försiktigheten bjuda, att försäljning av förstnämnda lott om möjligt icke definitivt avslutades, förrän antagliga anbud å övriga lotter erhållits. För övrigt ansågo uppskattningsmännen, att egendomen lättast och fördelaktigast skulle säljas odelad.

Kungl. Maj:ts befallningshavande har biträtt uppskattningsmännens förslag, dock med anslutning till den av domänintendenten uttalade mening i fråga om saluvärdet å lotten nr I.

Domänstyrelsen har hemställt, att egendomen måtte med undantag av den till kronopark avsatta allmänningsdelen uppdelas i fem egnahemslägenheter i enlighet med uppskattningsmännens förslag samt där- efter försäljas med iakttagande, att lotten nr I utbjödes till försäljning, först sedan antagliga köpeanbud å övriga ägolotter erhållits.

Jag instämmer med domänstyrelsen. Saluvärdet å lotten nr I synes böra enligt domänintendentens mening upptagas till 7,500 kronor. Vägmarken bör såsom för lotterna gemensam ingå i försäljningen, men då lotterna böra avskiljas genom ägostyckning, behöver något särskilt beslut ej nu fattas om vägmarkens disposition.

På grund härav hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att, sedan inägorna till förra kronofogdebostället $\frac{7}{8}$ mantal Eneby nr 1 i Över-Järna socken av Stockholms län blivit delade i fem lotter i huvudsaklig överensstämmelse med uppskattningsmännens förslag, lotterna må var för sig upplåtas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar, med iakttagande därvid, att lotten nr I utbjödes till försäljning, först sedan antagliga köpeanbud å övriga lotter erhållits.

2:o.

[2.] Förra militieboställena Alvastra nr 1, 2, 3 och 4 om 3 mantal Alvastra nr 1, med lägenheten Kungsängen nr 1 samt 1 mantal Uckleby nr 2 Mellan- 2, 3 och 4 gård i Västra Tollstads socken av Östergötlands län äro gemensamt ut- m. m. i Öster- arrenderade till den 14 mars 1917 för 3,870 kronor om året. Egen- götlands län. domen, som har Alvastra järnvägsstation å ägorna samt gränsar i väster till Ombergs kronopark och i sydväst till Vättern, innehåller en sammanlagd areal av 234.6717 hektar, därav 203.6670 hektar tomt, åker och dylikt, 1.7280 hektar äng, 21.7067 hektar avrösningsjord och 7.5700

hektar impediment. I denna areal är icke inräknat det till Ombergs turisthotell förut försälda området.

Under hänvisning till en av extra lantmätaren J. Stånggren åren 1913—1914 kompletterad karta över egendomen föreslogo uppskattningsmännen år 1914, att såsom egnahemslägenheter måtte upplåtas *dels* tre invid Omberg och söder om turisthotellet belägna lägenheter, betecknade med tomterna nr 1, 2 och 3, den sistnämnda även benämnd Ekledet, *dels* lägenheterna Ekbacken med Övra Vädertorpet, Grottan och Nedra Vädertorpet, belägna vid Vättern invid sydspetsen av Omberg, *dels* lägenheten Gårdstorpet eller Gårdstorp i södra delen av egendomen, *dels* lägenheterna nr 1, 2 och 3 i egendomens sydligaste del, *dels* lägenheten Margreterdal i norra delen av egendomen *och dels* tomterna nr 4—10 likaledes i norra delen av egendomen men väster om järnvägen. Alla lägenheterna skulle bli bostadslägenheter, utom Nedra Vädertorpet samt lägenheterna nr 1 och 3, vilka borde bli jordbrukslägenheter. Lägenheterna Ekledet, Grottan, Gårdstorpet och Margreterdal äro bebyggda med innehavarna tillhöriga hus. Även å Ekbacken med Övra Vädertorpet finnas hus, tillhöriga enskild person.

Framställningar om förvärfvande av egna hem hade gjorts av ett flertal personer, men uppskattningsmännen hava ansett, att någon ytterligare del av egendomen icke vore därtill lämplig, samt för övrigt uttalat tvekan, huruvida med hänsyn till rådande förhållanden flera avsöndringar än förenämnda tomter nr 1, 2 och 3, Gårdstorpet, Margreterdal och lägenheterna nr 1, 2 och 3 nu borde ske.

Kungl. Maj:ts befallningshavande har icke haft något att erinra emot uppskattningsmännens förslag.

Överjägmästaren har ansett, att då Alvastra torde vara en av de minnesrikaste av statens egendomar och, oavsett detta, hade ett förmånligt och naturskönt läge, största anledning vore att framgå med all försiktighet, då det gällde avsöndringar från egendomen. Särskilt den västra delen av densamma mellan landsvägen och sjön Vättern borde icke i onödan plottras bort. De avsöndringar, som enligt överjägmästarens mening kunde ske med minsta skada för egendomen, vore tomterna 4—10, Margreterdal, Gårdstorpet, lägenheten nr 2, Ekbacken med Övra Vädertorpet och möjligen Ekledet, tomten nr 3. Däremot borde icke Grottan och Nedra Vädertorpet, lägenheterna nr 1 och 3 samt tomterna nr 1 och 2 avsöndras.

Då emellertid lämpligheten att såsom jordbrukslägenheter sälja förenämnda med 1 och 3 betecknade lägenheter, omfattande å kartan ägofigurerna nr 30, 31, 34 och del av 33, syntes domänstyrelsen med

hänsyn till deras belägenhet ej långt från Hästholmens brygga och lastageplats tvivelaktig, anmodade styrelsen Kungl. Maj:ts befallningshavande att låta uppskattningsmännen uppgöra alternativt förslag till försäljning av berörda lägenheter, uppdelade i bostadslägenheter, var och en lägenhet omfattande förutom byggnadstomt jämväl lämpligt område för trädgårdsanläggning.

Med anledning härav har under år 1915 ny uppskattning ägt rum, varvid sistnämnda område delats i 32 med nr 1—32 å kartan betecknade bostadslägenheter.

Efter det generaldirektören i domänstyrelsen besökt ifrågavarande kronoegendom och därvid särskilt tagit i betraktande de områden därav, som nu ifrågasatts till upplåtande såsom egnahem, har domänstyrelsen i skrivelse den 6 maj 1915 anfört följande. Vad först beträffade tomten nr 3, Ekledet, och de därintill liggande tomterna nr 1 och 2, omfattande å kartan ägofigurerna nr 19, 19 a och 20, syntes de styrelsen böra tillsvidare behållas i kronans ägo, och ville styrelsen till stöd härför åberopa vad av styrelsen i utlåtande samma dag i anledning av folkskollärarna Fredrikssons ansökning angående inköp av ett område av Ombergs kronopark i närheten av ifrågavarande tomtplatser framhållits om denna del av egendomen. Lika med överjägmästaren kunde styrelsen ej heller tillstyrka uppskattningsmännens förslag i vad det avsåge upplåtande av de vid sjön Vättern belägna lägenheterna Nedra Vädertorpet samt Grottan, och något skäl att sälja den tredje där belägna lägenheten Ekbacken med Övra Vädertorpet, vilken skulle komma att inskjuta som en kil i området, kunde styrelsen ej finna. Något hinder för att nuvarande innehavare tillförsäkrades besittningsrätt för nästa arrendeperiod funnes icke från styrelsens sida. I fråga om det till försäljning föreslagna området i egendomens sydligaste del, så lämpade sig tomterna nr 5—32, motsvarande ägofigurerna å kartan nr 30, 33 och del av 34, ej för närvarande till upplåtande såsom sådana. Vid närmare skärskådande av förhållandena på platsen hade nämligen befunnits, att ifrågavarande tomtområde vore skilt från Hästholmens brygga och lastageplats genom två, enskilda personer tillhöriga egendomar, beträffande den ena av vilka uppgivits, att tomtjord från densamma kunde erhållas till ganska billigt pris, och såsom närmare belägen Hästholmen torde i första hand nämnda jord bliva eftersökt. Men härvid vore tillika att beakta, att blivande tomtinnehavare härstädes icke torde åtminstone under närmaste tiden kunna påräkna någon avsevärd inkomst från nämnda plats, som icke hade någon industri och icke visat ansatser till framåtgående; utvecklingen syntes istället draga sig till det längre bort* belägna Ödeshög, som vore

i raskt framåtskridande. Att föredraga vore måhända uppskattningsmännens första förslag, nämligen att av detta område bilda två jordbrukslägenheter. Men icke heller detta förslag syntes för närvarande vara antagligt, då det kunde beräknas, att ifrågavarande vid Vättern belägna vackra plats i en framtid kunde lämpa sig för en mindre villastad. Någon efterfrågan av tomter av det ena eller andra slaget hade för övrigt härstädes ej förekommit. Däremot syntes det styrelsen, att de genom järnvägsspåren från egendomen i övrigt avskilda ägofigurerna nr 31 och 32 kunde utan olägenhet fränhändas densamma, och att försök borde göras med deras upplåtande till tomter, varvid den förstnämnda borde uppdelas i fyra lotter, på sätt förslaget visade. Dock borde det utmed lotterna nr 2 och 3 uttagna vägområdet ingå i dessa lotter med skyldighet för köpare att därå lämna fri utfartsväg för lotterna nr 1 och 4. Dessa fem tomter syntes var för sig vara tillräckligt stora för bebyggande och trädgårdslands anordnande. Även ville styrelsen tillstyrka, att det i närheten härav belägna Gårdstorpet under äganderätt upplåtes till dess innehavare. Vad slutligen anginge det ifrågasatta tomtbildandet vid Alvastra järnvägsstation, så vore det härför avsedda området, å kartan omfattande ägofigurerna nr 102 och 109, av sådan beskaffenhet, att endast de med nr 4, 5 och 7 betecknade tomterna erbjöde lämplig byggnadsgrund invid landsvägen. Den övriga delen, som sluttade åt öster, utgjordes av lågt belägen mossjord och vore på grund härav mindre passande för ändamålet. Visserligen vore den på sydöstra sidan av järnvägen belägna marken, som närmast järnvägen upptoges av det å kartan utlagda området för lägenheten Margretedal, av samma beskaffenhet, men denna mark syntes vara bättre torrlagd, vilket torde vara att tillskriva närbelägenheten till den mycket djupa grav eller kanal, som ledde därförbi. Med undantag för området nr 11, vilket borde tilläggas kronoparken för att möjligen framdeles användas till lastageplats, syntes ägofigurerna nr 102 och 109 bäst kunna lämpa sig för bildande av en jordbrukslägenhet med byggnadstomt å de högre belägna delarna invid landsvägen; och ville styrelsen tillstyrka ett sådant utnyttjande av ägolotterna i fråga, därest och i den mån desamma ej komme till användning på sätt styrelsen i ovanberörda utlåtande i anledning av skollärarna Fredrikssons ansökning satt i fråga. Lägenheten Margretedals upplåtande enligt uppskattningsmännens förslag ville styrelsen förorda.

Beträffande det av domänstyrelsen omförmälda ärende angående ansökning av skollärarna Fredriksson torde jag få erinra om följande.

Sedan å de folkskollärarna Karl Fredriksson och Axel Fredriksson

tillhöriga lägenheterna Fornebo och Alvtuna å Broby ägor alldeles intill och nordost om Alvastra ägor påträffats särdeles märkliga rester av påbyggnader från forntiden, hava dessa rester ända sedan år 1909 varit föremål för undersökning av vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien, i samband varmed förbud utfärdats för nämnda bägge lägenheters bebyggande och årlig avgift av tillhopa 125 kronor utgått till deras ägare. I skrivelse den 17 augusti 1910 förklarade sig skollärarna Fredriksson villiga att till staten överlämna sina bägge lägenheter mot erhållande av ett område nedanför Omberg söder om turisthotellet, beläget dels å kronoparken och dels å Alvastra kronoegendom. Sedan åtskillig utredning verkställts, fann Kungl. Maj:t den 1 december 1911 på ecklesiastikdepartementets föredragning det föreslagna utbytet av lägenheterna Fornebo och Alvtuna mot viss mark å kronoparken Omberg och Alvastra kronoegendom icke böra äga rum samt anbefallde Kungl. Maj:ts befallningshavande i Östergötlands län att låta värdera omförmälda bägge lägenheter och inleda underhandlingar med ägarna om lägenheternas förvärfvande för statens räkning mot kontant ersättning. Lägenheterna värderades därefter, men ägarna vägrade att sälja lägenheterna för det uppskattade värdet och vidhöllo sin önskan om utbyte av mark.

I en till jordbruksdepartementet ingiven skrift av den 25 januari 1915 anhöll därefter skollärarna Fredriksson att få köpa det avsedda området av kronoparken Omberg och Alvastra för 3,000 kronor. Efter hörande av vederbörande jägmästare och överjägmästare anförde domänstyrelsen i förenämnda, av styrelsen nu åberopade utlåtande den 6 maj 1915 bland annat följande:

»Sydligaste delen av kronoparken Omberg tillika med angränsande område av nämnda kronodomän har ett utomordentligt vackert läge med vidsträckt utsikt såväl över Vättern som över en del av Östgötabygden. Här kan tänkas med tiden uppkomma en turist- eller rekreationsort av betydenhet och i varje fall torde trakten framdeles komma att tagas i anspråk för bebyggande, vilket i så fall bör ske efter en enhetlig plan.

Av denna anledning anser styrelsen det synnerligen olämpligt att nu till enskild person upplåta någon del av ifrågavarande område, som åtminstone tillvidare och till dess frågan om dess rationella utnyttjande för andra ändamål än skogs- och jordbruk kommer före synes böra behållas i Eders Kungl. Maj:ts och kronans ägo. Styrelsen får därför i underdånighet hemställa, att Axel Fredrikssons och Karl Fredrikssons ifrågavarande ansökning icke måtte bifallas.

Därest det med hänsyn till å lägenheterna Fornebo och Alvtuna påträffade fornlämningar är önskvärt, att dessa icke bebyggas, i vilket fall sökandena icke komma i full och oinskränkt besittning av sina fastigheter, synas dessa böra övertagas av kronan för att ställas under vitterhets-, historie- och antikvitetsakademiens förvaltning

och sökandena lämnas fullt vederlag på annat sätt, till exempel genom tilldelande av jord av minst lika god beskaffenhet, som den de avstå. Tillfälle därtill gives inom den närmaste framtiden, i det nu löpande arrendeperiod för kronodomänen Alvastra med underlydande utgår den 14 mars 1917. Enligt av vederbörande uppskattningsnämnd avgivet förslag till disposition efter sagda dag av nyssnämnda egendom skulle det område, som å en av extra lantmätaren J. Stånggren åren 1913—14 kompletterad karta över egendomen motsvaras av ägofigurerna nr 102 och 109, fränskiljas egendomen och försäljas. Området, vars sammanlagda ytvidd uppgår till 3.5800 hektar, har av uppskattningsnämnden förslagsvis delats i åtta, med nr:is 4—11 betecknade lotter. Av dessa anser styrelsen den med 11 betecknade böra bibehållas i kronans ägo för kronoparkens räkning. Av återstående område — 2.8830 hektar — som enligt styrelsens mening i fråga om läge, jordmån, byggnadsgrund och beskaffenhet i övrigt måste anses vara minst lika gott, om ej bättre än de sökandena tillhöriga lägenheterna Fornebo och Alvtuna, torde sökandena för avstående till kronan av sistnämnda lägenheter kunna beredas fullt vederlag.

Skulle sökandena hellre så önska, torde de utan olägenhet kunna erhålla ett jordområde strax sydost om Alvastra station av norra delen av ägofigurerna nr 110 och 115.

Under erinran dels att sökandena av vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien lära för det uppkomna hindret för bebyggande av lägenheterna Fornebo och Alvtuna, vilka lära omfatta en ytvidd av allenast 0.8586 hektar, hava årligen mottagit ett kontant belopp, som ej blott utgjort ränta på av dem erlagd köpeskilling utan även berett dem skadeersättning, dels att meranämnda lägenheter, som avsöndrats från egendomen Broby, äro belägna strax öster eller nordost om Alvastra station i vinkeln mellan allmänna landsvägen och den lägenheten Margreterdal angränsande kanalen, från vilken de dock skiljas genom ett tomtområde, och att sökandenas blivande hem genom härovan ifrågasatt utbyte av jord alltså skulle komma att förflyttas endast 200 å 400 meter, får domänstyrelsen i underdånighet föreslå, att till Axel Fredriksson och Karl Fredriksson måtte, därest de så önska, mot avstående till Eders Kungl. Maj:t och kronan av äganderätten till lägenheterna Fornebo och Alvtuna, överlätas antingen av ägofigurerna 102 och 109 eller av ägofigurerna 110 och 115 ett område, som med hänsyn till lämplighet för bebyggande och trädgårdsskötsel har minst samma värde, som efter uppskattning kan äsättas meranämnda lägenheter.»

I en skrift av den 7 december 1915 förklarade sig därefter skollärarna Fredriksson villiga att för det pris, det kunde värderas till, till inköp mottaga ett område av lika storlek som det förut begärda och beläget antingen norr eller söder om detta men norr om vägen utmed kronoparken. Domänstyrelsen framhöll i utlåtande den 27 december 1915, att samma skäl för avslag, som anförts av styrelsen i utlåtandet den 6 maj 1915, gällde detta senare förslag, vilket alltså avstyrktes.

Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien har därjämte i en till ecklesiastikdepartementet ingiven skrivelse av den 2 mars 1915 meddelat, att skollärarna Fredriksson erbjudit akademien att få köpa deras bägge lägenheter för 3,000 kronor under förutsättning att de för

nämnda summa finge inköpa av dem önskat område å Ombergs kronopark och Alvastra.

Departements-
chefen.

Mot de av domänstyrelsen tillstyrkta upplåtelseerna av lägenheterna Gårdstorpet eller Gårdstorp, Margretedal, bostadslägenheten nr 2, omfattande ägofiguren nr 32, samt tomterna nr 1, 2, 3 och 4 å ägofiguren nr 31 har jag icke någonting att erinra.

Vad skollärarna Fredrikssons ansökningar beträffar, har Kungl. Maj:t redan den 1 december 1911 funnit det av dem begärda utbytet av mark icke böra äga rum. Även om orsaken härtill delvis må hava varit, att det ansetts olämpligt att av de under domänstyrelsens förvaltning stående kronoegendomar lämna vederlag för ett jordområde, vilket skulle ställas under inseende av omförmälda akademi, vilken synpunkt vunnit i styrka genom domänfondens inrättande, och även om saken må kunna anses hava kommit i annat läge, sedan sökandena nu begärt att få mot kontant betalning inköpa den av dem önskade marken, kan jag ej annat än finna de av domänstyrelsen i överensstämmelse med skogstjänstemännen anförda skäl mot att nu till enskilda personer försälja det begärda området vara tungt vägande. Denna synnerligen natursköna plats torde nämligen hava framtidsmöjligheter, vilka nu icke böra äventyras, och lärer därför nu böra i sin helhet reserveras, för att frågan om dess disposition må kunna framdeles vid lämplig tid upptagas till prövning i ett sammanhang.

Jag har berett skollärarna Fredriksson tillfälle att yttra sig, huruvida de önska förvärva något av de i domänstyrelsens utlåtande den 6 maj 1915 angivna områden antingen nordväst om Alvastra station, motsvarande tomterna nr 4—10, eller ock sydost om stationen å ägofigurerna nr 110 och 115, men de hava avböjt att reflektera därå.

Under dessa omständigheter kan jag icke finna skäl att vid dispositionen av Alvastra taga vidare hänsyn till skollärarna Fredrikssons ansökningar, utan torde, därest deras lägenheter Fornebo och Alvtuna anses böra förvärvas för statens räkning, åtgärd i sådant syfte böra särskilt vidtagas på ecklesiastikdepartementets föredragning.

Beträffande förenämnda tomter nr 4—10 har domänstyrelsen i sitt utlåtande förordnat, att de, under förutsättning att de icke disponerades för bemälda skollärares räkning, skulle sammanslås till en jordbrukslägenhet och försäljas, under det att uppskattningsmännen föreslagit deras fördelning i sju bostadslägenheter. Då, såsom ovan nämnts, framställningar om erhållande av egnahemslägenheter gjorts av ett flertal personer samt ifrågavarande område, som är beläget i omedelbar närhet

av stationen, synes i det stora hela väl lämpa sig till bostadslägenheter samt, där så erfordras, kunna förbättras genom avdikning, anser jag mig böra ansluta mig till uppskattningsmännens förslag.

Någon ytterligare upplåtelse från egendomen anser jag i likhet med domänstyrelsen icke nu böra ske.

De sålunda av mig till upplåtande föreslagna lägenheternas areal och saluvärden framgå av följande tablå.

Lägenhet	Ägofigurer	Areal hektar	Saluvärde kronor
Gårdstorpet eller Gårdstorp	136	0.200	160
Margretdal	120	0.500	600
Tomt nr 4	av 102, 109	0.607	605
» » 5	av 102	0.315	315
» » 6	av 102	2.299	240
» » 7	av 102	0.475	475
» » 8	av 102	0.287	230
» » 9	av 102	0.366	365
» » 10	av 102	0.422	340
Lägenhet nr 2	32	0.532	320
Tomt nr 1	av 31	0.346	275
» » 2	av 31	0.347	280
» » 3	av 31	0.398	320
» » 4	av 31	0.305	245

Till arealen av tomterna nr 2 och 3 av ägofiguren nr 31 bör komma viss vägmark, på sätt domänstyrelsen föreslagit, varvid dock förbehåll bör göras om rätt för tomterna 1, 2 och 4 av samma ägofigur att använda vägen såsom utfartsväg.

På grund härav hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att i ovanstående tablå upptagna fjorton lägenheter må var för sig med av mig tillstyrkt område från förra militieboställena Alvastra nr 1, 2, 3 och 4 om 3 mantal med lägenheten Kungsängen nr 1 samt 1 mantal Uckleby nr 2 Mellangård i Västra Tollstads socken av Östergötlands län upplåtas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från

kronoegendomar under förbehåll om rätt till väg, på sätt jag föreslagit, för innehavarna av tomterna nr 1, 2 och 4 av ägofiguren 31.

3:o.

[3.]
Tuna nr 1 i
Östergötlands
län.

Förra militiebostället 5 $\frac{5}{8}$ mantal Tuna nr 1 i Rystads socken av Östergötlands län är utarrenderat till den 14 mars 1918 mot ett årligt arrende av 3,700 kronor. Egendomen är belägen 12 kilometer från Linköping och innehåller en areal av 465.569 hektar, därav 139.321 hektar tomt, åker och dylikt, 68.256 hektar äng, 253.739 hektar avrösningsjord och 4.253 hektar impediment.

Uppskattningsmännen hava föreslagit, att följande två till egendomen hörande och med kronan tillhöriga hus bebyggda lägenheter måtte upplåtas till egna hem, nämligen: Hästhagen, betecknad å en av extra lantmätaren J. Stånggren år 1914 över egendomen upprättad karta med litt. B och innefattande en areal av 7.565 hektar, samt Tvärskogen, betecknad å samma karta med litt. C med en areal av 7.683 hektar. Lägenheterna borde tillförsäkras nödiga utfartsvägar över stamhemmanet.

Uppskattningsmännen hava åsatt lägenheten Hästhagen ett saluvärde av 3,010 kronor och lägenheten Tvärskogen ett saluvärde av 3,470 kronor.

Kungl. Maj:ts befallningshavande i länet och domänstyrelsen hava icke haft något att erinra mot uppskattningsmännens förslag.

Jag biträder även förslaget och hemställer förty, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att lägenheterna Hästhagen och Tvärskogen må var för sig med ovan angivet område från förra militiebostället 5 $\frac{5}{8}$ mantal Tuna nr 1 i Rystads socken av Östergötlands län upplåtas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar samt med rätt för lägenheternas innehavare till fri utfartsväg över stamhemmanets ägor.

4:o.

[4.]
Rösten nr 1
i Östergöt-
lands län.

Förra militiebostället 1 mantal Rösten nr 1 i Grebo socken av Östergötlands län är utarrenderat till den 14 mars 1918 mot ett årligt arrende av 1,645 kronor. Dess areal är 275.300 hektar, därav 104.388 hektar tomt, åker och dylikt, 8.312 hektar äng, 159.033 hektar betes-

mark samt 3.567 hektar impediment. Egendomen är belägen 2.5 mil från Linköping och 1.3 mil från Åtvidabergs järnvägsstation.

Uppskattningsmännen hava föreslagit, att från egendomen måtte såsom egnahemslägenheter upplåtas fyra lägenheter nämligen: Strömsbro med en areal av 2.843 hektar och ett saluvärde av 1,835 kronor, Ångstugan med en areal av 7.337 hektar och ett saluvärde av 3,455 kronor, Åhagen med en areal av 9.692 hektar och ett saluvärde av 5,225 kronor samt Skogstorp med en areal av 0.410 hektar och ett saluvärde av 500 kronor. Lägenheterna Strömsbro, Ångstugan och Skogstorp äro bebyggda med innehavarna tillhöriga byggnader och lägenheten Åhagen med kronan tillhöriga byggnader. Lägenheternas områden finnas utmärkta med röda gränslinjer å en av extra lantmätaren J. Stånggren år 1914 kopierad och kompletterad karta över egendomen. Därjämte har föreslagits, att vid försäljning förbehåll måtte göras om rätt till nödiga utfartsvägar.

Kungl. Maj:ts befallningshavande har icke haft något att erinra mot uppskattningsmännens förslag, vilket tillstyrkts jämväl av domänstyrelsen, som därvid föreslagit, att lägenheterna måtte upplåtas med förbehåll om rätt dels för innehavaren av lägenheten Ångstugan till fri utfartsväg över den del av den med ägofiguren nr 180 betecknade vägen, som faller inom lägenheterna Åhagen och Skogstorp, dels ock för innehavarna av samtliga ifrågavarande lägenheter till fri utfartsväg över stamhemmanet.

På grund härav hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att lägenheterna Strömsbro, Ångstugan, Åhagen och Skogstorp må var för sig med här ovan angivet område från förra militiebostället 1 mantal Rösten nr 1 i Grebo socken av Östergötlands län upplåtas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar med förbehåll om rätt till vägar, såsom domänstyrelsen föreslagit.

5:o.

Förra militiebostället 1 mantal Hulje nr 5 Södergård i Högby socken av Östergötlands län är utarrenderat till den 14 mars 1918 för 910 kronor om året. Dess areal är, efter frånräknande av till epidemisjukhustomt och kyrkogård försäld mark, 79.3700 hektar, därav 45.3295 hektar tomt, åker och dylikt, 33.1802 hektar avrösningsjord och 0.8603

[5.]
Hulje nr 5
Södergård i
Östergötlands
län.

hektar impediment. Det är beläget 1 mil från Skänninge och 3 kilometer från Mjölby.

Uppskattningsmännen hava föreslagit, att följande å en av extra lantmätaren J. Stånggren år 1914 upprättad karta över egendomen med röda gränslinjer utmärkta lägenheter måtte upplåtas till bildande av egna hem.

Lägenhetens beteckning	Ägofigurer å kartan	Areal hektar	Salu- värde kronor	Lägenhetens beteckning	Ägofigurer å kartan	Areal hektar	Salu- värde kronor
Litt. B, Lugnet	94	0.5680	2,000	Litt. K	av 87, av 90	0.3420	755
„ C	av 98	0.2870	860	„ L	av 87, av 91	0.3390	1,180
„ D	av 88	0.2870	860	„ M	av 91, av 92	0.3200	1,120
„ E	av 88	0.2870	855	„ N	av 92, av 93	0.2670	935
„ F	av 88	0.2650	790	„ O	av 93	0.2340	820
„ G	av 87, av 88	0.2430	725	„ Q, Skogslund	95—97, 99	0.8630	1,355
„ H	av 87, av 88	0.2410	530	„ R, Hallingeberg	100	0.2340	935
„ I	av 87, av 88, 89, av 90	0.2990	665				

Lägenheterna Lugnet, Skogslund och Hallingeberg äro bebyggda med deras respektive innehavare tillhöriga hus. Övriga lägenheter äro obebyggda.

Vid försäljning av lägenheten litt. Q, Skogslund, borde stamhemmanet tillförsäkras rätt till fri utfartsväg över lägenheten.

Kungl. Maj:ts befallningshavande har icke haft något att erinra mot uppskattningsmännens förslag.

Överjägmästaren i östra distriktet har föreslagit, att lägenheten litt. L icke måtte försälas utan överlämnas till skogsstatens disposition för att användas till fast plantskola för Mjölby bevakningstrakt och annat skogsväsendets ändamål.

Domänstyrelsen har tillstyrkt uppskattningsmännens förslag utom beträffande försäljning av lägenheten litt. L, vilken domänstyrelsen i likhet med överjägmästaren ansett böra överlämnas till skogsstatens disposition.

Under åberopande av vad i ärendet förekommit hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att fjorton med litt. B—K, M, N, O, Q och *R betecknade lägenheter må var för sig med här ovan angivet område från förra militiebostället 1 mantal Hulje nr 5 Södergård i Högby socken av Östergötlands län upplåtas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar samt med rätt för stamhemmanet till fri utfartsväg över lägenheten litt. Q.

6:o.

Förra militiebostället Stora Greby nr 1, 2 och 3 Söder-, Mellan- och Norrgårdarna om 1½ mantal i Askeby socken av Östergötlands län är utarrenderat till den 14 mars 1918 för 1,235 kronor om året. Dess areal är 119.434 hektar, därav 73.140 hektar åker, tomter och dylikt, 1.577 hektar äng, 41.924 hektar avrösningsjord och 2.793 hektar impediment. Egendomen är belägen 18 kilometer från Linköping och 3 kilometer från Askeby järnvägsstation.

[6.]
Stora Greby
nr 1, 2 och
3 i Östergöt-
lands län.

Uppskattningsmännen hava, under hänvisning till en av extra lantmätaren J. Stånggren år 1914 upprättad karta över egendomen, föreslagit, att den å kartan med litt. B betecknade lägenheten Kroken måtte med en areal av 1.500 hektar, därav 1.139 hektar tomt och åker och 0.361 hektar betesmark, samt ett saluvärde av 730 kronor upplåtas till eget hem. Lägenhetens hus tillhöra lägenhetens innehavare.

Kungl. Maj:ts befallningshavande, vederbörande överjägmästare och domänstyrelsen hava icke haft något att erinra mot förslaget, varvid emellertid domänstyrelsen hemställt, att rätt till fri utfartsväg måtte förbehållas lägenhetens innehavare.

Jag får på grund härav hemställa, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att lägenheten Kroken må med här ovan angivet område från förra militiebostället Stora Greby nr 1, 2 och 3 Söder-, Mellan- och Norrgårdarna om 1½ mantal i Askeby socken av Östergötlands län upplåtas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar samt med förbehåll om rätt för lägenhetens innehavare till fri utfartsväg över stamfastigheten.

7:o.

[7.]
Vederslöv nr 3,
4 och 6 i
Kronobergs
län.

Förre militiebostället Vederslöv nr 3 Bossgård med Vederslöv nr 4 Ringagård och Vederslöv nr 6 Backagård om tillsammans $1\frac{3}{4}$ mantal i Vederslövs socken av Kronobergs län är utarrenderat till den 14 mars 1918 mot ett årligt arrende av 965 kronor. Dess areal är 371.989 hektar, därav 46.902 hektar åker och dylikt, 26.536 hektar äng, 298.053 hektar avrösningsjord och 0.498 hektar impediment. Häri ingår till kronopark avsatt del av egendomen. Denna är belägen 1.5 mil från Växjö.

Uppskattningsmännen hava föreslagit, att från egendomen måtte såsom egnahemslägenheter upplåtas torpen Karlstorp med en areal av 22.336 hektar och ett saluvärde av 6,170 kronor, Kjälleberg med Norratorp med en areal av 18.964 hektar och ett saluvärde av 4,580 kronor samt Östratorp med Sandviken med en areal av 24.571 hektar och ett saluvärde av 3,620 kronor ävensom en av skolläraren G. E. Ahlgren begagnad tomt om 0.327 hektar med ett saluvärde av 210 kronor samt för utökning av förre torparen Anders Jonssons lägenhet på allmänningsen invid egendomens gräns ett område om 0.216 hektar med ett saluvärde av 65 kronor. Därjämte har föreslagits, att Vederslövs församling måtte få köpa två av församlingen till tomter för skolhusbyggnader och kyrkostallar begagnade områden med en areal av 0.651 hektar mot en köpeskilling av 410 kronor.

Torpen Karlstorp, Kjälleberg och Norratorp äro försedda med kronan tillhöriga hus, varemot de övriga lägenheterna äro försedda med innehavarna tillhöriga byggnader. Innehavaren av lägenheten Sandviken, som jämväl brukar torpet Kjälleberg, har förklarat, att han ämnar bortföra sina byggnader från lägenheten Sandviken.

Ifrågavarande lägenheter omfatta följande ägofigurer å en av extra lantmätaren G. Mohlin år 1914 upprättad karta över alla ägorna till egendomen, nämligen Karlstorp nr 62—77, 79 och 80 samt del av ägofiguren nr 78, Kjälleberg med Norratorp nr 55—61, 84—93, 97—114 och delar av ägofigurerna nr 82, 83 och 94—96, Östratorp med Sandviken nr 129—158, skolläraren Ahlgrens tomt nr 44, tillökningen till Anders Jonssons tomt del av ägofiguren nr 159 samt församlingens tomter nr 45 och 47.

Såsom särskilt villkor för försäljningen av lägenheten Kjälleberg med Norratorp har föreslagits, att kronan skall förbehållas rätt att begagna vägen genom lägenheten.

Vid arrendeuppskattningen har egendomens arrendator A. Wieslander anhållit att få köpa ett mindre område av ägofigurerna nr 78 och 83 vid bäckens utlopp vid landsvägen för att där anlägga såg och kvarn, och har Wieslander för området, som har en areal av 0.680 hektar, bjudit 500 kronor. Uppskattningsmännen hava ansett anbudet fördelaktigt för staten, varför detsamma tillstyrkt, därvid uppskattningsmännen anført, att det även för ortens befolkning skulle bliva till stort gagn, om såg och kvarn uppfördes på denna plats, enär en stor del tidsödande körslor för jordbrukare, vilka nu hade långt till kvarn och såg, därigenom kunde undvikas. Bäckens, som bildade ett litet fall vid landsvägen, vore ett betydelselöst vattendrag, vilket endast vid mycket starka vår- och höstflöden under kort tid kunde lämna drivkraft till en kvarn.

Kungl. Maj:ts befallningshavande och domänstyrelsen hava ej haft något att erinra mot uppskattningsmännens förslag.

Under åberopande av vad sålunda förekommit hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

dels att lägenheterna Karlstorp, Kjälleberg med Norratorp, Östratorp med Sandviken, skolläraren Ahlgrens tomt och »tillökning till Anders Jonssons tomt» må var för sig med här ovan angivet område från förra militiebostället Vederslöv nr 3 Bossgård med Vederslöv nr 4 Ringagård och Vederslöv nr 6 Backagård om tillsammans $1\frac{3}{4}$ mantal i Vederslövs socken av Kronobergs län upplåtas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar med förbehåll om rätt för kronan att begagna väg över lägenheten Kjälleberg med Norratorp och med rätt för Anders Jonsson att erhålla hembud å det för tillökning av hans tomt avsedda område;

dels ock att två till samma egendom hörande områden, enligt ovanomförmälda karta omfattande det ena ägofigurerna nr 45 och 47 samt det andra del av ägofigurerna nr 78 och 83, må egendomen fränskiljas och försäljas, det förra till Vederslövs församling för 410 kronor och det senare till arrendatorn A. Wieslander för 500 kronor under villkor,

att köpeskillingarna erläggas kontant vid tillträdet;

att köparna ensamma ansvara för de med om-

rådenas avskiljande och lagfart å fången förenade kostnader;

samt, beträffande det förra området, att församlingen skall, där så från kronans sida påfordras, uppsätta och för framtiden underhålla lämpligt stängsel i gränsen mot kronans mark.

8:o.

[8.] Förra militieboställena $\frac{1}{2}$ mantal Virstad nr 1 samt $1\frac{1}{8}$ mantal Virstad nr 1
Virstad nr 1
samt Virstad
nr 2 och 3 i
Kalmar län. Virstad nr 2 och 3 i Högsby socken av Kalmar län äro gemensamt utarrenderade till den 14 mars 1917 för 1,851 kronor 50 öre om året. Virstad nr 1 innehåller 303.190 hektar, därav 31.916 hektar tomt och åker, 6.533 hektar äng och odlingsmark, 264.352 hektar avrösningsjord och 0.389 hektar impediment. Virstad nr 2 och 3 innehåller 428.293 hektar, därav 53.422 hektar tomt och åker, 15.406 hektar äng och odlingsmark, 358.411 hektar avrösningsjord samt 1.054 hektar impediment. Egendomarna äro belägna 4 kilometer från Högsby järnvägsstation.

Uppskattningsmännen föreslogo vid uppskattningsförrättning år 1914, dels att tre, å en av extra lantmätaren Harald Malmberg år 1913 över egendomarna upprättad karta med nr I, II och III betecknade lägenheter ävensom det i Fliseryds socken 15 kilometer från gårdarna belägna skiftet Flisängen skulle säljas, dels att all utmark med därå belägna torp och lägenheter väster om de å kartan dragna blyertslinjerna a—b och c—d skulle avsättas till kronopark och tilläggas det angränsande kronoparkskomplexet Virstad, Torp och Gryssebo, samt dels att återstående delen av egendomarna skulle fortfarande utarrenderas, varvid dess arrendevärde uppskattades till 947 kronor. Nybyggnad av två stathus samt ladugård, loge, stall och redskapsskjul å arrendelotten ansågs nödvändig och kostnaden härför uppskattades tillhopa till 15,679 kronor.

Uppskattningsmännens förslag tillstyrktes av Kungl. Maj:ts befallningshavande och domänstyrelsen.

Efter tagen kännedom av handlingarna i ärendet ansåg jag emellertid, särskilt med hänsyn till nämnda nybyggnadskostnad, som motsvarade mer än 16 års arrenden, att tillräcklig anledning knappast förelåg att behålla själva jordbruksegendomen i kronans ägo. Däremot syntes avsevärt större område än uppskattningsmännen föreslagit böra avsättas till kronopark. Domänstyrelsen erhöll därför anmodan att med iakt-

tagande härav låta uppgöra ändrad plan till egendomens disposition, varvid hela den del av egendomen, som icke borde avsättas till kronopark, skulle i syfte av försäljning fördelas i särskilda lotter och lägenheter till så stort antal, som förhållandena kunde anses medgiva.

Med anledning härav hörde domänstyrelsen överjägmästaren i södra distriktet, som därvid förklarade sig tillstyrka ett av vederbörande jägmästare framställt förslag, enligt vilket ovannämnda till kronopark föreslagna område skulle utökas åt öster, så att detsamma komme att sträcka sig till en av jägmästaren å förenämnda karta med blyerts angiven gränslinje S—T—U—V—X.

Under hänvisning till berörda karta hava uppskattningsmännen nu föreslagit, att den öster om sistnämnda blyertslinje belägna delen av egendomarna måtte uppdelas i följande lotter och lägenheter.

Nr å kartan	Inom området för	Areal i hektar	Saluvärde kronor	Nr å kartan	Inom området för	Areal i hektar	Saluvärde kronor
I	Virstad nr 1, 2 o. 3	81.318	21,918: 85	VII	Virstad nr 1	0.720	468: —
II	d:o d:o	53.470	13,120: 80	VIII	d:o d:o	0.690	448: 50
I a	d:o nr 1	0.725	336: 25	IX	d:o d:o	0.480	236: 50
II a	d:o nr 2	0.840	150: 72	X	d:o nr 2	0.405	176: —
III a	d:o d:o	0.725	182: 50	XI	d:o d:o	0.295	131: 42
III	d:o nr 2 o. 3	0.318	174: 90	XII	d:o d:o	0.375	163: —
IV	d:o nr 1	0.460	299: —	XIII	d:o d:o	0.575	176: 75
V	d:o d:o	0.680	476: —	XIV	d:o d:o	0.515	303: 76
VI	d:o d:o	0.610	396: 50	Flisängen	d:o nr 2 o. 3	1.597	800: —

Av ovan angivna områden utgöra nr I och II huvudlotterna samt nr II a och III a med innehavarna tillhöriga hus bebyggda lägenheter. De övriga områdena äro obebyggda.

Emot uppskattningsmännens styckningsförslag har Kungl. Maj:ts befallningshavande anmärkt, att det torde vara ovisst, huruvida köpare till alla de med nr III—XIV betecknade bostadstomterna kunde inom den närmaste tiden erhållas, då några industriella anläggningar i närheten icke funnes samt stadigvarande arbetstillfällen i större omfattning icke funnes på kortare avstånd från egendomen än 4 kilometer. Med hänsyn härtill har Kungl. Maj:ts befallningshavande hemställt, att det väster om vägen till Högsby belägna området av egendomen måtte styckas i enlighet med uppskattningsmännens förslag, men att däremot

de med nr III—IX betecknade områdena icke måtte utläggas till bostadstomter utan sammanslås, områdena nr III—VIII med styckningslotten nr I och området nr IX med styckningslotten nr II. Härigenom skulle lotterna nr I och II erhålla en areal av respektive 84.791 hektar och 53.900 hektar, varjämte med tillämpning av de markvärden, uppskattningsmännen använt vid uträkning av saluvärdena å samma styckningslotter, dessas värden borde ökas till respektive 23,204 kronor 97 öre och 13,257 kronor 60 öre.

Domänstyrelsen har med avseende å vad Kungl. Maj:ts befallningshavande anfört och med hänsyn till att risken att på lämpligt sätt kunna sköta osålda lotter vore större i detta fall, då ej någon kronoegendom, tillsammans med vilken lotterna kunde brukas, skulle komma att angränsa desamma, ansett det lämpligt att inskränka lägenhetsupplåtelseerna till vad Kungl. Maj:ts befallningshavande tillstyrkt. Mot Kungl. Maj:ts befallningshavandes beräkning av de tillökade saluvärdena å lotterna nr I och II har domänstyrelsen ej haft något att erinra.

Jag biträder domänstyrelsens förslag och vill endast meddela, att Flisängen på grund av sin figur — omkring 20 meter bred och 800 meter lång — icke lämpar sig till eget hem. Jag hemställer alltså, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

dels att ovan omförmälda åtta med nr I a, II a och III a samt X—XIV betecknade lotter må var för sig med här ovan angivet område från förra militieboställena $\frac{1}{2}$ mantal Virstad nr 1 samt $1\frac{1}{8}$ mantal Virstad nr 2 och 3 i Högsby socken av Kalmar län upplåtas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar;

dels ock att lotterna nr I och II med av domänstyrelsen tillstyrkta områden ävensom skiftet Flisängen må var för sig försälgas å offentlig auktion till den högstbjudande under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor.

9:o.

[9.]
Kronoparken
Skogsholm i
Gottlands län.

Hos domänstyrelsen har lantbrukaren J. P. Werkelin, Österby per Visby, gjort framställning att få inköpa förra hospitalslägenheten Gåshagen nr 109 och en del av förra hospitalslägenheten Sandhedsskogen nr 108, båda i Vesterhejde socken av Gottlands län, vilka hospitals-

lägenheter jämlikt brev den 3 mars 1893 från den 14 mars 1895 ställt under skogsstatens omedelbara vård och förvaltning samt tillagts kronoparken Skogsholm.

Det område Werkelin önskar förvärva finnes angivet å en ansökningen bilagd, av distriktslantmätaren Flerman Nyman år 1913 upprättad karta, varå med litt. A betecknats förra hospitalslägenheten Gåshagen samt med litt. B den del av förra hospitalslägenheten Sandhedsskogen, som avses i ansökningen.

Litt. A innehåller i areal 5.105 hektar och litt. B 0.740 hektar eller tillsammans 5.845 hektar.

Området, som hävdas som tomt och åker, arrenderas av Werkelin sedan den 14 mars 1907. Årliga arrendeavgälden utgör 65 kronor, och arrendet utgår den 14 mars 1917. Åbyggnaderna vid arrendelotten tillhöra Werkelin.

Saluområdet är beläget vid allmän väg på ungefär 5 kilometers avstånd från Visby samt i utkanten av kronoparken Skogsholm.

Vederbörande överjägmästare, som uppskattat områdets värde till omkring 3,500 kronor, vilken summa Werkelin även förklarat sig villig betala, har ansett, att en försäljning av detsamma ej torde förorsaka kronan olägenhet.

I avgivet yttrande har kronofogden i Gottlands södra fögderi meddelat bland annat, att Werkelin under 10 år innehaft området på arrende och synnerligen väl hävdat detsamma. Före honom hade hans hustrus far och farfar innehaft området under en längre följd av år. Werkelin ägde god frejd och hade gjort sig känd för sparsamhet, arbetsamhet, nykterhet och hedrande vandel samt vore en kunnig och driftig jordbrukare. I ekonomiskt avseende måste han betecknas såsom mindre bemedlad.

Domänstyrelsen har icke haft något att erinra mot det av överjägmästaren föreslagna saluvärdet eller i övrigt mot försäljningen av området ifråga, vilket icke behövdes för kronoparkens skötsel.

Jag biträder domänstyrelsens förslag och får, med erinran att Werkelin enligt gällande bestämmelser är berättigad att erhålla hembud å lägenheten, hemställa, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att ovannämnda område, sådant detsamma angives å ovanberörda karta, må från kronoparken Skogsholm i Gottlands län upplåtas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar.

10:o.

[10.]
Möllekulla
nr 1 i
Blekinge län.

Den 28 februari 1914 förordnade Kungl. Maj:t, att det länsmannen i Gammaltorps distrikt av Blekinge län på lön anslagna bostället $\frac{1}{2}$ mantal Möllekulla nr 1 i Gammaltorps socken av nämnda län skulle från och med den 14 mars 1914 indragas till statsverket. Egendomen, som är belägen omkring 3 kilometer från Sandbäcks järnvägsstation, innehåller en sammanlagd areal av 91.325 hektar, därav 25.662 hektar tomt och åker, 7.587 hektar äng och odlingsmark, 55.114 hektar avrösningsjord och 2.962 hektar impediment.

Egendomen har av domänstyrelsen utarrenderats till den 14 mars 1917, varvid i arrende erhållits 800 kronor.

Under år 1914 hölls av vederbörande kronofogde jämte tillkallade uppskattningsmän arrende- och saluvärdering å egendomen. Åtskilliga spekulanter hade därvid anmält sig till erhållande av lägenheter, men uppskattningsmännen ansågo dem sakna förutsättningar att kunna i ekonomiskt hänseende betrygga sin framtid såsom lägenhetsinnehavare. I följd härav och då en sönderdelning av egendomen ansågs skola medföra en omedelbar avverkning av den värdefulla, huvudsakligen av bok bestående skogen samt då värdet av egendomen, som vore bebyggd med värdefulla byggnader, bäst syntes bliva tillgodosett därigenom att egendomen bibehölls ostyckad, ansågo uppskattningsmännen, att ett sönderstyckande av egendomen icke skulle, i synnerhet med föreliggande anbud, lända statsverket till fördel.

I likhet med uppskattningsmännen förklarade sig Kungl. Maj:ts befallningshavande anse, att egendomen borde i sin helhet upplåtas på arrende, men då densamma vore belägen i närheten av järnvägsstation, där två järnvägar möttes, och behov av egnahemslägenheter kanske tämligen snart kunde göra sig gällande, syntes det Kungl. Maj:ts befallningshavande lämpligt att, om arrendeupplåtelsen bestämdes till 20 år, arrendatorn måtte förklaras skyldig att avträda sådan jord, som av kronan kunde komma att under arrendetiden försäljas till egnahemslägenheter, mot viss minskning i årliga arrendet.

Med hänsyn till förekomsten av egnahemsspekulanter och Kungl. Maj:ts befallningshavandes uttalande att, om ock dessa ej för närvarande borde tillgodoses, behov av egnahemslägenheter dock tämligen snart kunde göra sig gällande och då Kungl. Maj:ts befallningshavandes förslag i avseende härå ej låte sig mot nyttjanderättslagens bestämmelser genomföras, ansåg domänstyrelsen redan nu en plan böra uppgöras till

upplåtande från egendomen av lämpliga lotter för eignahemslägenheters bildande, varför styrelsen anmodade Kungl. Maj:ts befallningshavande gå i författning om upprättande av förslag i förberörda hänseende.

Med anledning härav hölls ny uppskattningsförrättning under ledning av domänintendenten i Kristianstads län. Därvid föreslogs egendomens styckning och försäljning i nedan upptagna nio lotter, vilka finnas angivna å en av extra lantmätaren Harald Malmberg år 1914 kompletterad och kopierad karta över egendomen samt innefatta följande arealer och uppskattats till nedan angivna saluvärden, nämligen: litt. A 18.205 hektar och 13,200 kronor; litt. B 10.581 hektar och 3,915 kronor; litt. C 2.440 hektar och 1,255 kronor; litt. D 9.793 hektar och 5,150 kronor; litt. E 11.245 hektar och 8,060 kronor; litt. F 7.873 hektar och 2,350 kronor; litt. G 6.278 hektar och 2,310 kronor; litt. H 22.112 hektar och 4,675 kronor samt litt. I 0.375 hektar och 250 kronor. För lotternas gemensamma behov föreslogs skola avsättas områden om tillhopa 2.423 hektar. Lotten litt. A omfattar huvudgården. Lotten litt. B är bebyggd med hus, tillhöriga egendomens arrendator. Lotten litt. C är bebyggd med boningshus och mjölkvarn, tillhöriga mjölnaren Mattis Månsson. Övriga försäljningslotter äro obebyggda.

Av dessa lotter borde enligt uppskattningsmännens förslag lotten litt. A försäljas å offentlig auktion till den högstbjudande samt lotterna litt. B och litt. C hembjudas, den förra egendomens arrendator Thomas Persson och lotten litt. C mjölnaren Månsson.

Beträffande saluvärdet å ägolotten litt. C har anmärkts, att vid den senare uppskattningen icke något värde upptagits för vattenrätten till kvarnen, ehuru vid den första värderingen upplystes, att arrendatorn av kvarnlageningen erlagt i årlig avgäld till stamhemmanet 60 kronor förutom fri mäld. Med anledning härav har tjänstförrättande domänintendenten anført, bland annat, följande.

Av den jord, som föreslagits att tilldelas denna ägolott, ägde endast ägofiguren nr 78 något värde såsom jordbruk samt ägofiguren nr 75 för slätter. Kvarnens bruksvärde vore ganska tvivelaktigt, enär något vattenfall i Orlundabäcken icke vore uttaget därstädes. En föregående arrendator hade anlagt dammen och då arrendatorn disponerat den jord av ifrågavarande kronoegendom, som berördes av uppdämningen, ävensom ovanför liggande enskild egendom, kunde hushållning med vattnet ske genom uppsamling av vatten, då kvarnen ej hölles i gång. Under sommaren och hösten vore bäcken torr. Skulle kvarnen för framtiden kunnat bibehållas i sitt nuvarande värde, hade uppskattningsmännen måst föreslå, att de ovan liggande ägolotterna skulle tåla uppdämning

av vatten, och sådant servitut skulle ej kunnat sträcka sig längre än att gälla kronans ägor, vilket varit otillräckligt. Genom en sådan åtgärd skulle lotterna litt. A och B hava förlorat betydligt i värde och då en sådan mindre vattenkvarn ej kunde framställa produkter, som motsvarade nutida fordringar, hade uppskattningsmännen ansett det böra ankomma på blivande ägare att ordna med uppdämningsförhållandena på sätt gällande lag kunde medgiva. Det av uppskattningsmännen föreslagna saluvärdet vore under sådana förhållanden fullt tillräckligt.

I yttrande med anledning av den senare uppskattningen har Kungl. Maj:ts befallningshavande liksom i sitt först omförmälda utlåtande framhållit, att det måste anses ekonomiskt ofördelaktigt att redan nu stycka hela egendomen ifråga i egnahemslotter, då betydlig värdestegring med säkerhet vore att vänta efter några år samt försäljning av lägenheter nu torde bli synnerligen ofördelaktig, särskilt med hänsyn till den kris, som rådde i landet. Vidare har Kungl. Maj:ts befallningshavande framhållit att, såsom värderingsinstrumentet över egendomens skog utvisade, denna bestode till största delen av växtkraftig bokskog, med bestånd av sådan skog, vilka vore bland de vackraste i länet, och att en skövling av skogen — något som i händelse av försäljning med bestämdhet kunde förutses komma att ske — skulle vara särdeles beklagansvärd, helst brist på smålägenheter i orten icke torde förefinnas. Ävenledes ansåg sig Kungl. Maj:ts befallningshavande böra påpeka, att de nuvarande åbyggnaderna, som vore fullt tillräckliga för hela egendomen och i gott skick, av uppskattningsmännen endast kunnat värderas till halva brandförsäkringsvärdet och troligen ej komme att betinga detta pris å sådana smålotter, till vilka de hänförts. Att tolka nyttjanderättslagen till fast egendom så, att hinder skulle möta för ägare att i arrendeavtal om jordbruksfastigheter förbehålla sig rätt att under arrendetiden försälja mindre egnahemslägenheter mot avdrag å arrendebeloppet hade i Blekinge län, där synnerligast städerna vid arrendeupplåtelser gjorde sådana förbehåll, icke ifrågasatts, men funnes i sådant fall enligt Kungl. Maj:ts befallningshavandes mening möjlighet att minska första arrendetiden till fem år. I övrigt har Kungl. Maj:ts befallningshavande ej haft något att erinra mot uppskattningsmännens förslag.

Överjägmästaren i södra distriktet har i infortrat yttrande anfört, bland annat, att, enär den skogsproduktiva marken enligt det senast uppgjorda, hos domänstyrelsen vilande förslaget till skogshushållningsplan icke uppginge till mer än 40.160 hektar i spridda skiften och på betydligt avstånd från andra allmänna skogar och enär den av Kungl. Maj:ts be-

fallningshavande omnämnda växtliga bokskogen utgjordes av spridda större och mindre bestånd och grupper, ansåge överjägmästaren, under förutsättning att angivna värden å ståndskogen, i avrundat tal tillhoppa 10,700 kronor, erhöles vid försäljningen, skäl näppeligen föreligga att för skogsväsendets ändamål undantaga något av utmarken.

På förfrågan har Kungl. Maj:ts befallningshavande efter inhämtande av yttrande av förste lantmätaren i länet meddelat, att hinder icke möter för ägostyckning å egendomen.

I likhet med överjägmästaren har domänstyrelsen ansett skäl icke föreligga att för skogsväsendets räkning behålla ifrågavarande egendom eller någon del därav. Då domänstyrelsen ej heller hade sig bekant något annat allmänt ändamål för egendomens bevarande i statsverkets ägo, har domänstyrelsen tillstyrkt egendomens styckning enligt uppskattningsmännens förslag.

Då icke obetydlig efterfrågan på egnahemslägenheter synes före- *Departements-*
chefen.
finnas i den trakt, varom här är fråga, och då vad uppskattningsmännen och Kungl. Maj:ts befallningshavande framhållit beträffande egendomens skogstillgång icke synes mig gent emot vad vederbörande överjägmästare och domänstyrelsen anført böra föranleda till att egendomen behållas i kronans ägo samt någon annan anledning därtill icke torde föreligga, anser jag mig kunna biträda domänstyrelsens förslag. Att för denna egendom någon mera avsevärd värdestegring skall inträffa inom den närmaste tiden, torde näppeligen vara antagligt. Då för övrigt hela egendomen utom lotten litt. A skulle säljas till egnahemslägenheter, är ju icke huvudsyftet att utfå så stor köpeskilling som möjligt. Emellertid synes det vara lämpligt, att vid försäljningen sådan ordning iakttages, att det om möjligt tillses, att icke skötseln av eventuellt kvarblivande lotter vållar kronan svårigheter. Jag hemställer förty, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att, sedan förra länsmansbostället $\frac{1}{2}$ mantal Möllekulla nr 1 i Gammaltorps socken av Blekinge län blivit fördelat i nio lotter i huvudsaklig överensstämmelse med ovanberörda förslag, lotten litt. A må försäljas å offentlig auktion till den högstbjudande under de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor samt övriga åtta lotter upplåtas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar.

11:o.

[11.] Förra kronofogdebostället $\frac{3}{4}$ mantal Hällaryd nr 2 i Hällaryds socken av Blekinge län har varit utarrenderat till den 14 mars 1916 för 800 kronor om året. Dess areal är, med frånräknande av för Blekinge kustbanor exproprierad mark, 94.704 hektar, därav 21.717 hektar tomt och åker, 9.954 hektar äng, 51.612 hektar betesmark och 11.421 hektar impediment. Dess åbyggnader äro belägna 0.5 kilometer från en å egendomen uppförd järnvägsstation å nämnda kustbanor samt 1 mil från Karlshamn.

Uppskattningsmännen hava föreslagit, att följande å en av distriktslantmätaren Eric Aspegren år 1913 upprättad karta över egendomen med röda gränslinjer utmärkta tomtområden måtte säljas till nedannämnda värden.

Tomtens nummer	Areal hektar	Saluvärde kronor	Tomtens nummer	Areal hektar	Saluvärde kronor
I	0.10802	400	VII	0.16375	650
II	0.17391	700	VIII	0.14129	600
III	0.15098	600	IX	0.08707	350
IV	0.14668	600	X	0.08839	350
V	0.19520	750	XI	0.09843	350
VI	0.16590	650			

Tillika hava uppskattningsmännen hemställt, att återstående delen av egendomen måtte odelad försäljas, och uppskattat densamma till ett värde av 22,000 kronor med tillägg av värdet av den å egendomen växande skog.

Kungl. Maj:ts befallningshavande har biträtt uppskattningsmännens förslag, såvitt det avsåge upplåtelse av ovan omförmälda tomtområden. Beträffande förslaget i övrigt har Kungl. Maj:ts befallningshavande ansett, att någon försäljning av ytterligare mark från egendomen icke för närvarande borde äga rum. Såsom skäl härför har Kungl. Maj:ts befallningshavande anført, att egendomen, vars taxeringsvärde år 1913 utgjorde 22,000 kronor, genom järnvägsstationens tillkomst helt visst betydligt stigit i värde; att nu ytterligare uppdelning av egendomen i smålägenheter vore dock icke lämpligt, enär ännu på några år spekulanter till skäliga pris å egendomen tillhörande mark utöver förenämnda tomtområden icke torde finnas.]

Vederbörande överjägmästare har anslutit sig till Kungl. Maj:ts befallningshavandes förslag.

På av domänstyrelsen given anledning har Kungl. Maj:ts befallningshavande därefter i ärendet infordrat yttranden av vederbörande länsman och stadsingenjören Knut Larsson i Karlshamn, för att få utrönt, huruvida i avseende å ifrågavarande egendom sådana förhållanden föreläge, som förutsattes för tillämpning av de synpunkter, riksdagen angivit i sin skrivelse den 29 augusti 1914, nr 237, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition om upplåtande av lägenheter från förra militiebostället Pålsboda nr 1 och Folkasboda nr 1 i Örebro län. I sina berörda yttranden hava såväl länsmannen som stadsingenjören förklarat sig anse, att, då behovet av egnahemslägenheter i trakten vore för en lång framtid tillgodosett genom upplåtande av förenämnda 11 tomtområden, någon försäljning av ytterligare mark från egendomen icke nu borde ifrågasättas. Stadsingenjören har föreslagit sådan ändring och tillökning i områdena för tomterna IX, X och XI, som framginge av en hans yttrande bilagd karta, samt anført, att någon ökning av saluvärderna å dessa tomter icke borde härav föranledas, enär dessa tomter droge ganska stora kostnader för dränering.

Kungl. Maj:ts befallningshavande har under hänvisning till de av länsmannen och stadsingenjören avgivna yttrandena, och på grund av egen kännedom om förhållandena i trakten vitsordat, att i avseende å egendomen icke föreläge sådana förhållanden, som förutsattes för tillämpning av de i riksdagens berörda skrivelse angivna synpunkter.

Domänstyrelsen har tillstyrkt upplåtelse av ifrågavarande 11 tomter med den ändring beträffande områdena för tomterna IX, X och XI, som av stadsingenjören Larsson föreslagits, samt meddelat, att härigenom arealerna komme att bliva för tomten nr IX 0.1148 hektar, för tomten nr X 0.1313 hektar och för tomten nr XI 0.1484 hektar. Styrelsen har tillika upplyst, att den låtit ombesörja egendomens skötsel och vård till den 14 mars 1917.

På grund av vad i ärendet förekommit hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att ovannämnda elva tomter må var för sig med av domänstyrelsen föreslaget område från förra kronofogdebostället $\frac{3}{4}$ mantal Hällaryd nr 2 i Hällaryds socken av Blekinge län upplåtas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar.

12:o.

[12.]
Stoby nr 2
och 3 med
Stoby nr 8,
ett gatehus,
och Stoby nr
9 och 16, ett
gatehus, i
Kristianstads
län.

Förre militiebostället Stoby nr 2 och 3 om $\frac{15}{16}$ mantal med lägenheterna Stoby nr 8, ett gatehus, och Stoby nr 9 och 16, ett gatehus, i Stoby socken av Kristianstads län har varit utarrenderat till den 14 mars 1916 mot ett årligt arrende av 1,700 kronor. Egendomen är belägen 5 kilometer från Hässleholm samt innehåller en sammanlagd areal av 330.146 hektar, därav 95.679 hektar tomter, åker och dylikt, 26.934 hektar äng, 189.602 hektar skogsmark samt 17.931 hektar impediment.

Å egendomen finnas nio med innehavarna tillhöriga åbyggnader försedda lägenheter.

Uppskattningsmännen hava föreslagit, att dessa lägenheter, betecknade å en av extra lantmätaren John Grenholm åren 1912—1913 kopierad och kompletterad karta över egendomen med litt. D, E, F, G, H, K, L, M och N, samt dessutom två obebyggda lägenheter, utmärkta med litt. C och I å kartan, måtte upplåtas till egna hem.

Med anledning av framställning från Stoby församling att få till skolträdgård och skolplan köpa ett område, motsvarande ägofiguren nr 53 om 0.086 hektar å Grenholms karta, hava uppskattningsmännen föreslagit, att området måtte upplåtas till församlingen mot en köpeskilling av 125 kronor.

Sedan Nils Persson, vilken sedan 20 år brukat en del av den till försäljning föreslagna lägenheten litt. N, gjort anspråk att få köpa samma område och vederbörande domänintendent satts i tillfälle att yttra sig över ansökningsen, har domänintendenten icke kunnat förorda detta, men i stället föreslagit, att lägenheten litt. L måtte uppdelas i två lägenheter, av vilka den ena betecknad med litt. O skulle hembjudas bemälde Persson.

Vederbörande skogstjänstemän hava ansett, att lägenheten litt. I borde bibehållas i kronans ägo samt tillsammans med det med litt. B å kartan betecknade området förvaltas som kronopark.

Kungl. Maj:ts befallningshavande har tillstyrkt uppskattningsmännens förslag med de modifikationerna, att lägenheten litt. I skulle bibehållas i kronans ägo och lägenheten litt. L uppdelas i två lägenheter.

Av en av lantmäteristyrelsen och kammarkollegiet verkställd utredning framgår, att ifrågavarande egendom icke kan göras till föremål för ägostyckning.

Domänstyrelsen, som med hänsyn till vad jägmästaren anfört ansett lägenheten litt. I böra bibehållas i kronans ägo och jämte området litt.

B överlämnas till skogsstatens förvaltning, har i övrigt biträtt uppskattningsmännens förslag med däri av domänintendenten föreslagen ändring genom uppdelning av lägenheten litt. L i två lägenheter.

Enligt det av domänstyrelsen sålunda biträdda förslaget skulle följande egnahemslägenheter, vilka värderats som nedan sägs, fränskiljas egendomen med nedannämnda arealer och upplåtas till egna hem:

Litt. å kartan	Arealer i hektar	Saluvärde i kronor	Litt. å kartan	Arealer i hektar	Saluvärde i kronor
C.....	25.608	4.418	K	3.414	1,186
D	6.271	1,400	L.....	2.549	638
E.....	8.439	1,830	M	7.099	1,773
F.....	15.264	3,214	N.....	3.283	906
G	5.503	1,283	O.....	1.588	416
H	4.065	986			

Egendomen har numera av domänstyrelsen utarrenderats till den 14 mars 1917.

Jag biträder domänstyrelsens förslag och hemställer förty, att Eders Kungl. Maj:t måtte i proposition föreslå riksdagen medgiva,

dels att elva med litt. C, D, E, F, G, H, K, L, M, N och O betecknade lägenheter må var för sig med av domänstyrelsen föreslaget område från förra militiebostället Stoby nr 2 och 3 om $15/16$ mantal med lägenheterna Stoby nr 8, ett gatehus, och Stoby nr 9 och 16, ett gatehus, i Stoby socken av Kristianstads län upplåtas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar samt med rätt för Nils Persson till hembud å lägenheten litt. O;

dels ock att ovan omförmälda område om 0.086 hektar må egendomen fränskiljas och försäljas till Stoby församling mot en köpeskilling av 125 kronor, att kontant betalas vid tillträdet, samt under villkor att församlingen skall, där så från kronans sida påfordras, uppföra och för framtiden underhålla stängsel i områdets gräns emot kronans mark samt ensam vidkännas de med områdets avskiljande och med lagfart å fånget förenade kostnader.

13:o.

[13.]
Össjö nr 4, 7
i Kristian-
stads län.

Förra militiebostället Össjö nr 4 och 7 om tillhopa $\frac{23}{24}$ mantal i Össjö socken av Kristianstads län har varit utarrenderat till den 14 mars 1916 för 3,000 kronor om året. Det består av fyra skiften, hemskiftet, rödskiftet, utmarksskiftet och torvjordsskiftet. Dess areal är 175.155 hektar, därav 112.002 hektar tomter, åker och dylikt, 9.051 hektar ängsmark, 52.892 hektar odlingsmark och 1.210 hektar impediment. Bostället är beläget 4 kilometer från Äsbo—Össjö järnvägsstation å Klippan—Ängelholms järnväg.

Uppskattningsmännen hava, under hänvisning till en av t. f. extra lantmätaren John Grenholm år 1913 upprättad karta över egendomen, föreslagit, att följande å kartan upptagna lägenheter måtte upplåtas såsom egna hem, nämligen: litt. A med en areal av 13.584 hektar och ett saluvärde av 2,922 kronor, litt. B med en areal av 7.984 hektar och ett saluvärde av 1,590 kronor, litt. C med en areal av 10.919 hektar och ett saluvärde av 2,435 kronor samt litt. D med en areal av 10.829 hektar och ett saluvärde av 3,275 kronor. För växande skog ingå i saluvärdet för litt. A 477 kronor, för litt. B 413 kronor, för litt. C 1,549 kronor och för litt. D 1,910 kronor. Litt. A motsvarar rödskiftet. Litt. B, C och D äro belägna å utmarksskiftet.

Samtliga lägenheterna äro bebyggda med innehavarna tillhöriga hus.

Kungl. Maj:ts befallningshavande har tillstyrkt uppskattningsmännens förslag.

På domänstyrelsens hemställan har kammarkollegiet förordnat, att ifrågavarande två hemman skola i jordeboken sammanföras och däri upptagas såsom ett hemman om $\frac{23}{24}$ mantal samt benämnas Össjö nr 4, 7.

Domänstyrelsen har biträtt uppskattningsmännens förslag samt meddelat, att styrelsen föranstaltat om egendomens skötsel och vård till den 14 mars 1918.

Under åberopande av vad sålunda förekommit hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att fyra med litt. A, B, C och D betecknade lägenheter må var för sig med ovan angivet område från förra militiebostället $\frac{23}{24}$ mantal Össjö nr 4, 7 i Össjö socken av Kristianstads län upplåtas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar.

14:o.

Förra militieboställena $\frac{7}{8}$ mantal Revinge nr 4 och 6 samt $\frac{13}{64}$ mantal Revinge nr 3 och 10 i Revinge socken av Malmöhus län äro gemensamt utarrenderade till den 14 mars 1917 för 3,000 kronor. Egendomen är belägen 1 kilometer från Revingebys järnvägsstation och 25 kilometer från Lund samt innehåller, med frånräknande av ett Lund—Revinge järnväg tillhörigt område, en areal av 165.057 hektar. Härav belöpa 145.818 hektar å Revinge nr 4 och 6, bestående av 92.687 hektar tomt och åker, 41.586 hektar äng, 9.022 hektar torvjord och 2.523 hektar impediment. Till egendomen Revinge nr 3 och 10 höra 19.239 hektar, därav 18.160 hektar tomt och åker, 0.010 hektar äng, 0.511 hektar torvjord och 0.558 hektar impediment. Egendomen är fördelad i fem skiften, nämligen hemskiftet, huvudsakligen bestående av sandjord, samt mosskiftet, ängsskiftet, Bökebjärsmossen och Kalvmossen. Härjämte äger egendomen del i en genom torrläggning av stränderna kring Silvåkrasjön uppkommen allmanning.

Uppskattningsmännen hava under hänvisning till en av extra lantmätaren I. Erichs år 1914 upprättad karta över egendomen föreslagit, att följande å kartan utmärkta områden måtte försälas såsom egna-hemslägenheter:

[14.]
Revinge nr
4 och 6 samt
Revinge nr 3
och 10 i
Malmöhus
län.

	Areal hektar	Saluvärde kronor		Areal hektar	Saluvärde kronor
<i>å hemskiftet:</i>			<i>å mosskiftet:</i>		
A.	0.041	80	N. + R.	8.947	3,990
B.	0.486	350	P.	11.179	5,030
C.	0.048	80	Q.	6.515	3,525
D.	0.132	225			
E.	0.042	100	<i>å ängsskiftet:</i>		
F.	1.011	710	S.	7.654	2,876
G.	0.959	670			
H.	0.116	225	<i>å Bökebjärsmossen:</i>		
I.	0.070	200	T.	1.105	200
K.	0.024	50	U.	0.258	100
L.	0.923	650			
M.	0.043	100	<i>å Kalvmossen:</i>		
X.	2.057	1,440	V.	2.274	150
Y.	2.105	1,475			

Samtliga lägenheter äro försedda med innehavarna tillhöriga byggnader, utom T, U, V och Y, vilka äro obebyggda.

Om försäljning av lägenheterna komme till stånd, borde enligt uppskattningsmännens förslag den vissa lägenheter hittills medgivna rätt att å egendomens mossar taga torv till husbehov upphöra.

Kungl. Maj:ts befallningshavande och domänstyrelsen hava biträtt uppskattningsmännens förslag.

På given anledning har domänstyrelsen låtit genom förste lantmätaren och Kungl. Maj:ts befallningshavande i länet verkställa utredning, huruvida och i vad mån de till upplåtande nu föreslagna lägenheterna vore desamma, om vilka Kungl. Maj:t och riksdagen år 1912 fattat beslut, samt huruvida från synpunkten av att södra skånska infanteriregementet fortfarande komme att under någon tid behöva Revinge mötesplats hinder kunde anses möta för upplåtande av samma lägenheter. Denna utredning har domänstyrelsen överlämnat med utlåtande den 25 februari 1916.

Av utredningen framgår bland annat, att de nu till upplåtelse föreslagna lägenheterna icke äro identiska med de lägenheter, om vilka Kungl. Maj:t och riksdagen år 1912 fattade beslut.

Av utredningen och domänstyrelsens utlåtande framgår vidare, att egendomarnas ägor med undantag av de Revinge nr 4 och 6 tillhörande andelar i Bökebjärsmossen och Kalvmossen äro skilda från Revinge hed genom andra ägor och att det skifte, som ligger närmast därintill, nämligen hemskiftet, är beläget på ett avstånd från heden, fågelvägen räknat, av cirka 1,600 meter.

*Departements-
chefen.*

Av den skedda utredningen framgår, att de å hemskiftet, mossskiftet och ängsskiftet befintliga lägenheterna nu kunna upplåtas, även om södra skånska infanteriregementet fortfarande kommer att under någon tid behöva Revinge mötesplats. Däremot synes försäljningen av lägenheterna å Bökebjärsmossen och Kalvmossen böra anstå på grund av dessa lägenheters belägenhet nära intill mötesplatsen.

Mot förslaget till lägenhetsupplåtelser har jag i övrigt icke något att erinra. Att den av uppskattningsmännen omförmälda rätten till torvtäkt å egendomens mossar bör upphöra vid försäljningen, är tydligt. Jag hemställer därför, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att ovannämnda 18 å hemskiftet, mosskiftet och ängsskiftet befintliga lägenheter må var för sig med

ovan angivet område från förra militieboställena $\frac{7}{8}$ mantal Revinge nr 4 och 6 samt $\frac{13}{64}$ mantal Revinge nr 3 och 10 i Revinge socken av Malmöhus län upplåtas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar.

15:o.

Förra militiebostället $\frac{1}{4}$ mantal Bjuvstorp nr 3 i Bjuvs socken av Malmöhus län är utarrenderat till den 14 mars 1918 för 1,100 kronor om året. Dess areal är 24.182 hektar, därav 21.388 hektar tomt, åker och dylikt, 1.623 hektar äng och odlingsmark och 1.171 hektar impediment. Det är beläget 0.5⁰ kilometer från Bjuvs järnvägsstation och 16 kilometer från Hälsingborg.

[15.]
Bjuvstorp nr
3 i Malmöhus
län.

Uppskattningsmännen hava föreslagit, att följande å en av distriktslantmätaren Axel Nilsson år 1914 över egendomen upprättad karta utmärkta, med innehavarna tillhöriga hus bebyggda lägenheter måtte från egendomen upplåtas till innehavarna, vilka förklarat sig önska köpa var och en sin lägenhet.

Lägenhetens nr å kartan	Areal i ar	Saluvärde kronor	Lägenhetens nr å kartan	Areal i ar	Saluvärde kronor
21.....	9.5	950	25.....	6.3	787.50
22.....	12.2	1,525	26.....	9.1	1,137.50
23.....	9.2	1,150	27.....	5.8	725
24.....	5.9	737.50	28.....	5.9	737.50

Kungl. Maj:ts befallningshavande och domänstyrelsen hava tillstyrkt uppskattningsmännens förslag.

På grund av vad i ärendet förekommit hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att ovan omförmälda åtta lägenheter må var för sig med här ovan angivet område från förra militiebostället $\frac{1}{4}$ mantal Bjuvstorp nr 3 i Bjuvs socken av Malmöhus län upplåtas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar.

16:o.

[16.]
Hoby nr 9,
10 och 11 i
Malmöhus
län.

Förra militiebostället 1 mantal Hoby nr 9, 10 och 11 i Västra Hoby socken av Malmöhus län är utarrenderat till den 14 mars 1918 mot årligt arrende av 6,000 kronor. Egendomen är belägen 3 kilometer från Lilla Harrie järnvägsstation och 10 kilometer från Lund samt innehåller en areal av 187.524 hektar, därav 156.192 hektar tomt och åker, 23.807 hektar äng och 8.025 hektar impediment.

Uppskattningsmännen hava föreslagit, att nedan omförmälda fem skiften å Hoby mosse, belägna på ungefär 3 kilometers avstånd från huvudgården samt utmärkta å en av extra lantmätaren Ivar E:son Erichs år 1914 över egendomen upprättad karta, måtte från egendomen avsöndras och försäljas, nämligen:

Ägofigurena å kartan	Areal hektar	Ägoslag	Saluvärde kronor
104—106	0.654	Åker och tomt	850
107	1.450	Åker	1,885
108, 109	0.240	D:o och äng	200
110, 111	0.219	D:o	170
112, 113	0.472	D:o	180

Det förstnämnda, ägofigurena nr 104—106 omfattande skiftet borde enligt uppskattningsmännens förslag hembjudas dess innehavare Ola Larsson, vilken ägde därå varande byggnader, och de övriga fyra skiftena, som vore obebyggda och brukades av en underarrendator, borde utbjudas till försäljning i vanlig ordning.

Kungl. Maj:ts befallningshavande i länet har tillstyrkt upplåtande av det ovannämnda, ägofigurena nr 104—106 omfattande skiftet till eget hem. Beträffande de fyra återstående områdena å mosskiftet skulle Kungl. Maj:ts befallningshavande för sin del hava önskat en närmare utredning rörande möjligheterna att för dessa obetydliga ägoområden finna lämpliga köpare. Kungl. Maj:ts befallningshavande kunde icke underlåta att i ett fall som detta uttala den anmärkningen, hurusom vid flera föregående tillfällen det visat sig ganska svårt att finna köpare till små lägenheter, vilka icke direkt på grund av särdeles gynnsamt läge varit för egnahemsköpare begärliga. Ofta hade det vållat besvär och omgång utan åtföljande nytta eller åsyftat resultat att först salubjuda dylika lägenheter för att slutligen, vid utebliven spekulation, nödgas stanna vid ett interimistiskt utarrenderande av lägenheterna — ett för-

farande, som icke beredde kronan någon ekonomisk fördel och alldeles icke vore till båtнад för jordens hävd. Av de nu ifrågavarande torvmosseskiftena syntes allenast det område, som utgjordes av ägofiguren nr 107, lämpa sig för bildande av en verklig egnahemslägenhet, varför Kungl. Maj:ts befallningshavande beträffande detta område ansåge sig böra instämma i uppskattningsmännens förslag. Skulle de återstående tre skiftena även försäljas, syntes förhållandena vara sådana, att de borde upplåtas genom försäljning å offentlig auktion till den högstbjudande. Då alltså egnahemsförfattningarnas bestämmelser i detta fall icke vore tillämpliga, syntes det Kungl. Maj:ts befallningshavande lika lämpligt, att nu nämnda områden fortfarande bibehölles i kronans ägo.

Domänstyrelsen har biträtt uppskattningsmännens av Kungl. Maj:ts befallningshavande tillstyrkta förslag beträffande de ägofigurerna nr 104—106 och 107 omfattande lägenheterna. De återstående ifrågakomna lägenheterna syntes visserligen, såsom Kungl. Maj:ts befallningshavande framhållit, ej lämpa sig till egna hem. Men då å andra sidan dessa spridda små jordbitar ej torde kunna tjäna något annat allmänt ändamål, likasom deras bibehållande åt egendomen ej heller kunde anses vara påkallat, alldenstund de syntes ej lämpligen kunna brukas till egendomen, utan särskild brukare måste anlitas för deras skötsel, har domänstyrelsen hållit före, att det vore fördelaktigast att avyttra dem till den högstbjudande.

Jag biträder domänstyrelsens förslag och hemställer förty, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

dels att två, av ägofigurerna nr 104—106 och nr 107 bestående skiften må vart för sig från förra militiebostället 1 mantal Hoby nr 9, 10 och 11 i Västra Hoby socken av Malmöhus län upplåtas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar;

dels ock att tre till samma egendom hörande, av ägofigurerna nr 108 och 109, 110 och 111 samt 112 och 113 bestående skiften må vart för sig å offentlig auktion försäljas till den högstbjudande enligt de i brevet den 29 maj 1874 stadgade villkor.

17:o.

Förra häradshövdingbostället Medby nr 1 och 2 Övre- och Nedregården om tillsammans 1½ mantal i Bro socken av Göteborgs och Bohus län.
Bihang till riksdagens protokoll 1916. 1 saml. 175 häft. (Nr 198.) 6

[17.]
Medby nr 1
och 2 i
Göteborgs och
Bohus län.

Bohus län har varit utarrenderat till den 14 mars 1916 mot ett årligt arrende av 1,000 kronor. Det är beläget 2 kilometer från Gläborgs järnvägsstation samt innehåller en sammanlagd areal av 170.817 hektar, därav 1.735 hektar tomter och trädgård, 59.633 hektar åker, 8.881 hektar äng, 99.263 hektar avrösningsjord och 1.305 hektar impediment.

Under hänvisning till en av distriktslantmätaren B. H. Lundholm år 1913 upprättad karta över inägor och torp samt rågångarna kring utmarken till egendomen hava uppskattningsmännen föreslagit, att ett i egendomens östligaste del befintligt område vid Färlekilen, vilket vore beläget på så stort avstånd från huvudgårdens byggnader, att det ej med fördel kunde brukas tillsammans med denna, skulle upplåtas i tre lägenheter, nämligen litt. B med en areal av 5.578 hektar och ett saluvärde av 1,935 kronor, litt. C med en areal av 3.585 hektar och ett saluvärde av 1,320 kronor och litt. D med en areal av 6.607 hektar och ett saluvärde av 2,360 kronor.

Såsom särskilda villkor vid försäljningen har föreslagits, dels att lägenheterna måtte tillförsäkras rätt till fri utfartsväg över såväl huvudgårdens som varandras mark, dels ock att fritt tillträde till ett å den lägenheten litt. C tillagda ägofiguren nr 135 befintligt vattningsställe måtte beredas för såväl arrendatorn av huvudgården som innehavarna av de bägge andra lägenheterna.

Kungl. Maj:ts befallningshavande har icke haft något att erinra mot uppskattningsmännens förslag.

Domänstyrelsen har tillstyrkt uppskattningsmännens förslag, dock med den ändring att ägofiguren nr 142, bestående av en väg, skulle tilläggas lägenheten litt. C, i följd varav villkoret om utfartsvägar skulle bestämmas så, att samtliga lägenheterna skulle tillförsäkras fri utfartsväg över huvudgården samt lägenheterna litt. B och D rätt att begagna den lägenheten litt. C tillagda med ägofigurerna nr 142 och 143 betecknade vägen.

Jag biträder domänstyrelsens förslag och hemställer förty, att Eders Kungl. Maj:t måtte i proposition föreslå riksdagen medgiva,

att ovannämnda tre lägenheter litt. B, C och D må var för sig med av domänstyrelsen tillstyrkt område från förra häradshövdingbostället Medby nr 1 och 2 Övre- och Nedregården om tillsammans 1½ mantal i Bro socken av Göteborgs och Bohus län upplåtas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahems-lägenheter från kronoegendomar samt med förbehåll

dels om rätt för huvudgårdens arrendator och för innehavarna av lägenheterna litt. B och D att begagna ett vattningsställe å ägofiguren nr 135, dels ock om rätt såväl för lägenheternas innehavare till fri utfartsväg över huvudgården som för innehavarna av lägenheterna litt. B och D att begagna den ovan omförmälda, lägenheten litt. C tillagda väg.

18:o.

Förra häradshövdingbostället 1 mantal Brötegården nr 1 med ¹/₄ mantal Hamnebacka nr 1 i Ödeborgs socken av Älvsborgs län är utarrenderat till den 14 mars 1917 för 950 kronor. Dess areal utgör 336.380 hektar, därav 61.842 hektar tomt, åker och dylikt, 15.759 hektar äng, 228.933 hektar skogs- och betesmark samt 29.846 hektar impediment. Det är beläget 1 kilometer från Ödeborgs station å järnvägen Uddevalla—Bengtsfors.

Med anledning av från åtskilliga personer inkomma ansökningar att få utav ifrågavarande egendoms mark åt sig upplåtna egnahems-lägenheter hava uppskattningsmännen föreslagit, att följande lägenheter skulle egendomen fränskiljas och försäljas, nämligen:

[18.]
Brötegården
nr 1 med
Hamnebacka
nr 1 i Älvs-
borgs län.

Benämning	Areal hektar	Saluvärde kronor	Benämning	Areal hektar	Saluvärde kronor
Hamnebacka	17.5990	6,000	X	0.2000	200
Bergängen	4.0630	500	XI	0.2000	200
Sandvallen	4.9005	700	XII	0.2200	200
Soldatstommen	4.0990	1,200	XIII	0.2100	200
Kyrkängen	4.4180	900	XIV	0.1908	200
Väglyckan	2.5440	600	XV	0.1897	200
I	0.2610	250	XVI	0.2006	160
II	0.2223	225	XVII	0.2340	150
III	0.2285	225	XVIII	0.2670	100
IV	0.2214	175	XIX	0.2217	130
V	0.2174	150	XX	0.2277	180
VI	0.2323	150	XXI	0.2010	200
VII	0.2560	150	XXII	0.2485	250
VIII	0.2000	160	XXIII	0.2360	240
IX	0.2000	160	XXIV	0.2250	225

Dessa lägenheter finnas angivna å en av extra lantmätaren Kristian Aspgren år 1914 över egendomen upprättad karta med tillhörande beskrivning ävensom å av distriktslantmätaren greve C. G. Taube samma år upprättade kartor över de särskilda lägenheterna.

Av berörda till försäljning föreslagna lägenheter är Hamnebacka försedd med staten tillhöriga åbyggnader och Sandvallen med en innehavaren tillhörig stuga, varemot övriga lägenheter äro obebyggda.

Från Dalslands fornminnesförening hade inkommit ansökan att få inköpa ett visst område om 2 hektar. Då emellertid å detta område finnes en källa, från vilken vattenledning vore lagd till boställets fähus, och då området inom en ej alltför avlägsen framtid till stor del skulle kunna uppdelas i tomter och betinga ett högt pris vid försäljning, hava uppskattningsmännen ej velat tillstyrka bifall till nämnda ansökan.

Kungl. Maj:ts befallningshavande har liksom överjägmästaren i västra distriktet icke haft något att erinra mot uppskattningsmännens förslag rörande försäljning från egendomen av ovan förtecknade lägenheter.

Domänstyrelsen har med hänsyn till vad uppskattningsmännen upplyst funnit den från fornminnesföreningen inkomna ansökan om inköp av visst område av ifrågavarande kronoegendom ej böra till någon åtgärd föranleda samt biträtt uppskattningsmännens förslag till lägenhetsupplåtelser. På av domänstyrelsen given anledning har domänintendenten av närmare angivna skäl förklarat sig anse, att det ej föreläge någon anledning att nu utlägga stadsplan för området vid Ödeborgs station.

Enär i fornminnesföreningens skrift icke något skäl för det ifrågasatta markinköpet uppgivits, har jag inhämtat upplysning i ärendet från domänintendenten, vilken anført, att föreningen annorstädes på ofri grund uppfört ett fornminnesmuseum, vilket föreningen nu önskade flytta, att det begärda området i varje fall vore mycket större än som behövdes för detta ändamål samt att å området icke finnes något fast fornminne, som kunde göra det önskvärt för föreningen att förvärva just denna plats.

Jag instämmer till alla delar med domänstyrelsen och får på grund härav hemställa, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att ovan omförmälda trettio lägenheter må var för sig med ovan angivet område från förra häradshövdingbostället 1 mantal Brötegården nr 1 med $\frac{1}{4}$ mantal Hamnebacka nr 1 i Ödeborgs socken av Älvsborgs län upplåtas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar.

19:0.

Förra militiebostället $\frac{6}{8}$ mantal Strömmesäter nr 1 med $\frac{1}{8}$ mantal Soterud nr 1 och $\frac{1}{4}$ mantal Uverud nr 1 i Valbo-Ryrs socken av Älvsborgs län har varit utarrenderat till den 14 mars 1916 för 1,310 kronor om året. Dess areal är 879.440 hektar, därav 71.989 hektar tomt, åker och dylikt, 23.097 hektar äng, 686.435 hektar skogs- och hagmark samt 97.919 hektar impediment. Egendomen är belägen 12 kilometer från Ellenö järnvägsstation å Uddevalla—Lelängenbanan.

[19.]
Strömmesäter
nr 1 med
Soterud nr 1
och Uverud
nr 1 i Älvs-
borgs län.

Under hänvisning till en av extra lantmätaren Kristian Aspgren år 1913 över egendomen upprättad karta föreslogo uppskattningsmännen vid en under år 1913 hållen uppskattningsförrättning, att det med kronans hus bebyggda torpet Kvarnhålan måtte försälas med en areal av 13.301 hektar, därav 6.040 hektar tomt, åker och dylikt, 1.954 hektar äng, 4.855 hektar skogs- och hagmark samt 0.452 hektar impediment, samt saluvärderade detsamma till 3,100 kronor, därav 450 kronor för växande skog och 1,100 kronor för husen.

Uppskattningsmännen hemställde vidare, i enlighet med vederbörande jägmästares förslag, att hemmanet Strömmesäter med intilliggande beteshagar jämte torpen Lilla Bönerud och Stora Bönerud måtte fortfarande utarrenderas samt att hela egendomen i övrigt måtte avsättas till kronopark.

Kungl. Maj:ts befallningshavande förklarade sig icke hava något att erinra mot uppskattningsmännens förslag.

Vederbörande överjägmästare ansåg däremot, att jämväl torpen Lilla Bönerud och Stora Bönerud, vilka ligga rätt långt inne i kronoparksområdet, borde avsättas till kronopark, samt hemställde tillika med hänsyn till det låga arrende, hemmanet Strömmesäter ensamt för sig skulle betinga, att sistnämnda hemman måtte försälas.

Då domänstyrelsen biträdde överjägmästarens mening beträffande egendomens disposition, har på styrelsens föranstaltande av uppskattningsmännen under år 1915 upprättats förslag till försäljning av hemmanet Strömmesäters inägor och närmast intill liggande skogs- och betesmark. Enligt detta förslag borde hemmanet försälas med det område, som angäves å en av extra lantmätaren J. Gordh år 1915 upprättad karta, utgörande 51.814 hektar, därav 18.385 hektar tomt, åker och dylikt, 10.184 hektar äng, 22.097 hektar skogs- och hagmark samt 1.148 hektar impediment. Hemmanet har saluvärderats till 9,800 kronor, därav 3,500 kronor för växande skog.

Såsom särskilda villkor för försäljning har föreslagits, att vattnet i Valboån måtte undantagas från försäljningen såväl av torpet Kvarnhålan som av hemmanet, samt att kronan måtte tillförsäkras rätt till väg över hemmanet till Valboån ävensom rätt till upplagsplats för skogsprodukter vid ån.

Domänstyrelsen har biträtt sistnämnda förslag samt föreslagit, att torpet Kvarnhålan måtte säljas såsom egnahemslägenhet och hemmanet Strömmesäter på auktion till den högstbjudande. Styrelsen har tillika meddelat, att styrelsen föranstaltat om egendomens skötsel och vård till den 14 mars 1917.

Departements-
chefen.

Jag biträder förslaget, att lägenheten Kvarnhålan och hemmanet Strömmesäter försäljas med ovan angivna arealer. Torpet bör tydligen säljas såsom egnahemslägenhet. Även hemmanet skulle utan hinder av det åsatta saluvärdet, 9,800 kronor, kunna säljas såsom dylik lägenhet. Då jag likväl anser mig böra biträda domänstyrelsens förslag om dess försäljning på auktion, sker detta på den grund, att uppskattningen synes mig vara så pass låg, att rätt stor sannolikhet torde förefinnas, för att priset vid auktion skall avsevärt överstiga detta värde. Åkern har nämligen upptagits till allenast 300 kronor för hektar — en mindre del till blott 150 kronor för hektar — och ängen till endast 50 kronor för hektar. Även om, såsom uppskattningsinstrumenten angiva, ungefär hälften av åkern är dålig och mager samt ängen besväras av Valboåns flöden, synas mig dessa värden vara anmärkningsvärt låga, helst när i betraktande tages, att något särskilt värde å husen icke upptagits i hemmanets värdering, utan dessa, brandförsäkrade för 4,100 kronor, ingå i markvärdena.

Jag hemställer därför, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

dels att lägenheten Kvarnhålan må med ovan angivet område från förra militiebostället $\frac{5}{8}$ mantal Strömmesäter nr 1 med $\frac{1}{8}$ mantal Soterud nr 1 och $\frac{1}{4}$ mantal Uverud nr 1 i Valbo-Ryrs socken av Älvsborgs län upplåtas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar, med iakttagande att från försäljningen undantages all rätt till vattnet i Valboån;

dels ock att det till samma egendom hörande hemmanet Strömmesäter må försäljas å offentlig auktion till den högstbjudande under de i brevet den 29 maj

1874 stadgade villkor, med iakttagande att från försäljningen undantages all rätt till vattnet i Valboån samt med förbehåll om rätt för kronan till fria vägar från kronoparken över hemmanet och till erforderlig upplagsplats för virke vid ån.

20:o.

Förra militiebostället 1 mantal Kärne nr 1 i Grava socken av Värmlands län är utarrenderat till den 14 mars 1918 för 2,100 kronor. Egendomen, som är belägen 7 kilometer från Skåre järnvägsstation och 13 kilometer från Karlstad, innehåller, till kronopark avsatt skogsmark oräknad, enligt domänstyrelsens uppgift en areal av 450.382 hektar, därav 270.370 hektar tomt, åker och dylikt, 57.126 hektar äng, 108.910 hektar hagmark och 13.976 hektar impediment. Karta över egendomens inägor och rågångar har upprättats år 1914 av distriktslantmätaren A. F. Berg.

[20.]
Kärne nr 1
i Värmlands
län.

Uppskattningsmännen hava uttalat, att stora skäl talade för minskning av det nu utarrenderade området. Egendomen skulle därigenom bliva mera lättbrukad och kräva mindre rörelsekapital och uthusen bliva tillräckligt stora i förhållande till åkerarealen. För den skull hava uppskattningsmännen föreslagit, att dels utgårdarna Mariehov och Damhult, vilka vore synnerligen väl lämpade till självständiga jordbruk, dels ock ett avlägset liggande område av huvudgården måtte försälas, sistnämnda område delat i fyra ägotter, var och en med så stor areal, att ett självständigt jordbruk därå kunde bedrivas.

Lägenheterna Kvarnfallet, Södra fallet och Brantlyckan ansågos böra på vederbörande jägmästares framställning införlivas med kronoparken.

De till försäljning föreslagna områdena, vilkas gränser å kartan utmärkts med röda linjer, hava med nedannämnda arealer åsatts följande saluvärden:

	Areal hektar	Saluvärde kronor	Därav för växande skog kronor
A. Norra Sakrisbäcken	25.372	8,200	4,566: —
B. Södra Sakrisbäcken	17.244	5,640	3,097: —
C. Jonstorp	27.064	8,470	4,344: —
D. Bren	23.275	3,500	674: —
E. Mariehov	47.984	14,000	1,302: 10
F. Damhult	24.499	8,000	1,465: 70

Mariehov och Damhult äro bebyggda med kronan tillhöriga hus. Övriga lägenheter äro obebyggda. Köparna borde tillförsäkras rätt till erforderliga utfartsvägar över stamhemmanet.

Kungl. Maj:ts befallningshavande har icke haft något mot förslaget att erinra.

Överjägmästaren i Bergslagsdistriktet har ansett, att utom lägenheterna Kvarnfallet, Södra fallet och Brantlyckan för kronoparkens skötsel erfordrades en del av utgårdens Mariehov och, eventuellt, en del mark invid Södra fallet.

Domänstyrelsen har förklarat sig icke vilja motsätta sig överjägmästarens förslag, att till skogsarbetartorp skulle avsättas mera mark, än vad jägmästaren och uppskattningsmännen föreslagit, men då utan men för huvudgårdens skötsel borde därifrån kunna i närheten av Kvarnfallet och Södra fallet avskiljas för ändamålet lämpligare mark än den av överjägmästaren föreslagna, har styrelsen instämt i uppskattningsmännens förslag till lägenhetsförsäljningar.

Jag instämmer med domänstyrelsen och hemställer fördenskull, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att lägenheterna Norra Sakrisbäcken, Södra Sakrisbäcken, Jonstorp, Bren, Mariehov och Damhult må var för sig med ovan angivet område från förra militiebostället 1 mantal Kärne nr 1 i Grava socken av Värmlands län upplåtas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar med rätt för lägenheternas innehavare till utfartsvägar över stamhemmanets ägor.

21:o.

[21.]
Härvesta nr
2 och 3 i
Örebro län.

Förra militiebostället 1½ mantal Härvesta nr 2 och 3 i Edsbergs socken av Örebro län är utarrenderat till den 14 mars 1918 mot ett årligt arrende av 820 kronor. Egendomen, som är belägen 7 kilometer från Fjugesta järnvägsstation, har en areal av 115.213 hektar, därav 39.226 hektar tomt och åker, 3.290 hektar äng och dylikt, 25.016 hektar hagmark, 46.325 hektar skogsmark samt 1.356 hektar impediment. Härtill kommer en ängsteg, som vid den 29 juli 1910 fastställt laga skifte å Tångersåsa skifteslag under litt. Ib med en areal av 8.150 hektar utlagts till kronan för dess halva andel av den såsom självständig jordboksenhet under namn av Grävsta nr 3 upptagna utäng.

Å egendomen finnas fyra med innehavarna tillhöriga hus försedda lägenheter, å en av distriktslantmätaren H. Aspling år 1914 över egendomen upprättad karta betecknade med litt. a, b, d och e, nämligen Larstorpet litt. a, Ralatorpet litt. b, Buskarne litt. d och Snuten litt. e. Innehavaren av Buskarne har förklarat sig icke vilja köpa lägenheten, varemot innehavarna av de övriga lägenheterna framställt begäran att få lösa var och en sin lägenhet.

Erik Nilsson i Backahagen har anhållit att få köpa den med litt. c å kartan utmärkta mark om 0.015 hektar i egendomens gräns, enär stugan på en honom tillhörande lägenhet till en del står på denna mark. August Larsson, som på Härvesta Sörgården äger en mindre lägenhet och på kronodomänen brukat ett mindre område, å kartan betecknat med litt. f, har anhållit att få köpa detta område. Vidare har en missionsförening begärt att få köpa ett område om 0.075 hektar, å kartan betecknat med litt. g, för att utöka föreningens tomt invid Snuten.

Uppskattningsmännen hava föreslagit, att följande områden måtte säljas, nämligen: Larstorpet litt. a med en areal av 2.407 hektar i två skiften till innehavaren mot en köpeskilling av 500 kronor; Ralatorpet litt. b med en areal av 5.238 hektar till innehavaren mot en köpeskilling av 930 kronor; Snuten litt. e med en areal av 1.679 hektar i två skiften till innehavaren mot en köpeskilling av 495 kronor; området litt. c om 0.015 hektar till Erik Nilsson mot en köpeskilling av 4 kronor 50 öre; området litt. f om 0.904 hektar till August Larsson mot en köpeskilling av 255 kronor; området litt. g om 0.075 hektar till missionsföreningen mot en köpeskilling av 27 kronor; samt kronans andel litt. Ib av utängen Grävsta, saluvärderad till 800 kronor, på offentlig auktion till den högstbjudande.

Kungl. Maj:ts befallningshavande har biträtt uppskattningsmännens förslag.

Domänstyrelsen har icke haft annat mot förslaget att erinra, än att innehavaren av Ralatorpet litt. b bör tillförsäkras fri utfartsväg över Larstorpet litt. a; att innehavaren av Snuten litt. e bör tillförsäkras fri väg över huvudgårdens mark mellan lägenhetens båda skiften; samt att huvudgården bör förbehållas rätt till väg över Larstorpet litt. a och Ralatorpet litt. b.

För egen del instämmer jag med domänstyrelsen och vill endast tillägga, att stängselskyldighet mot kronans mark torde böra åläggas missionsföreningen. Jag hemställer därför, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

dels att kronans andel litt. Ib av utängen Grävsta nr 3 i Tångeråsa socken av Örebro län må å offentlig auktion till den högstbjudande försäljas under de i brevet den 29 maj 1874 omförmälda villkor;

dels att lägenheterna Larstorpet litt. a, Ralatorpet litt. b, Snuten litt. e samt litt. f må var för sig med här ovan angivet område från förra militiebostället 1 $\frac{1}{2}$ mantal Härvesta nr 2 och 3 i Edsbergs socken av Örebro län upplåtas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar, med rätt för August Larsson till hembud å lägenheten litt. f samt med förbehåll om vägar, på sätt domänstyrelsen föreslagit;

dels ock att de till samma egendom hörande, här ovan omförmälda områdena litt. c och g må försäljas, litt. c till Erik Nilsson mot en köpeskilling av 4 kronor 50 öre och litt. g till förenämnda missionsförening mot en köpeskilling av 27 kronor, under villkor att köpeskillingarna betalas kontant vid tillträdet samt att köparna ensamma svara för de med områdenas avskiljande och lagfart å fången förenade kostnader ävensom, beträffande området litt. g, att dess innehavare uppsätter och underhåller stängsel i gränsen mot kronans mark.

Statsrådets övriga ledamöter instämde i vad departementschefen hemställt i de under 1:o)—21:o) här ovan antecknade ärenden.

Hans Maj:t Konungen behagade härtill lämna bifall samt förordnade, att proposition i dessa ämnen skulle med den lydelse bil. . . . till detta protokoll utvisar, avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

A. Lekander.